

WOMEN

PEACE & SECURITY
RESEARCH INSTITUTE

افزایش حسابدهی شفافیت و پاسخگویی پارلمان افغانستان

جدی 1392 - دسامبر 2013

سپاسگزاری

انستیتوت تحقیقاتی زنان، صلح و امنیت، از سهم گیرنده گان این بررسی، وزارت دولت در امور پارلمانی، اداره امور ولسی جرگه، بنیاد انتخابات آزاد و عادلانه افغانستان (فیفا)، دموکراسی انترنیشنل (دی آی) و انستیتوت نیشنل دموکراتیک (ان، دی آی) مراتب امتنان خود را بابت همکاری های مستقیم و غیر مستقیم در تهیه این گزارش ابراز می کند.

انستیتوت، به گونه خاص، از آن عده از اعضای محترم ولسی جرگه که در این مطالعه اشتراک و به پرسش های ما حوصله مندانه پاسخ گفتند و ملاحظه های شان در باره بررسی شفافیت، تصویب قوانین و بی طرفی پارلمان در تصمیم گیری ها را، به اختیار ما گذاشتند، سپاسگزاری می نماید.

گزارش مطالعات و یافته های انستیتوت، گام مهمی در روند عملکرد دموکراتیک پارلمان افغانستان به شمار می رود. بدون شک دست آورد های پارلمان افغانستان درخور قدردانی است. انستیتوت ضمن این که به این دست آورد ها بهای گران می دهد و آن را گام های استوار در راستای تعمیم دموکراسی و استقلال قوه قانونگذار کشور می شمارد، این ارزیابی را به مقصد افزایش آگاهی های عامه در باره شفافیت، حسابدهی و مسوولیت پذیری پارلمان افغانستان، به نشر می سپارد.

یک بار دیگر از همه همکاران و سهم گیرنده گان که در این ارزیابی و گزارش به گونه مستقیم و غیر مستقیم نقش داشته اند قدردانی نموده، موفقیت های شایان شان را مسئلت می کنیم.

معلومات در باره انستیتوت

انستیتوت تحقیقاتی زنان صلح و امنیت (RIWPS)، ابتکاری به رهبری زنان است که مفکوره آن در ۲۰۱۰، پس از نخستین جرگه مشورتی صلح (لویه جرگه) به وجود آمد و در ۲۰۱۱ به منظور تمرکز بر افزایش شمولیت و رهبری زنان در کوشش های تامین صلح و امنیت در کشور، تاسیس شد. انستیتوت، به این باور است که زنان افغان با نظر داشت نقش های سنتی و امروزی شان، سهم مهمی در اعمار و تحکیم صلح ایفا می نمایند. انستیتوت، نقش زنان در حل و مدیریت منازعه ها را تقویت بخشیده و اطمینان حاصل می نماید که این نقش ها، در میکانیزم های ایجاد صلح از طریق مشارکت فعال آن ها، در سطح محلی و ملی به کار گرفته می شود.

انجام تحقیقات، دریافت مدارک و شواهد، حمایت و دادخواهی با تبادله آگاهی ها، آموزش و توانمند کردن زنان و هماهنگی با دیگر سهم گیرنده گان روند صلح و امنیت از وظایف و ماموریت های مهم این انستیتوت می باشد.

روح فعالیت های انستیتوت را دخیل ساختن زنان و تقویت مشارکت ستراتیژیک آنان در بهبود همزیستی مسالمت آمیز، احیای جمعیت های جنگ زده و بازسازی رابطه ها در سطوح مردمی و ملی تشکیل می دهد. به منظور پایداری کوشش های تامین صلح و امنیت، نیاز است تا نقش زنان در این پروسه ها مستند سازی و انکشاف داده شود. انستیتوت، مشارکت زنان رهبر در محل ها را مستند سازی نموده و با بسیج جمعیت ها، دادخواهی و توانمند کردن، آنان را باهم وصل می کند تا در باره جایگاه خود در ساختار های محلی و ملی دولتی مذاکره کنند.

انستیتوت زنان، صلح و امنیت، دو طرح برنامه ای دارد:

- ۱- شمولیت زنان در روند صلح از جمعیت های ولایتی تا سطوح محلی و ملی؛
- ۲- محافظت زنان از خشونت های مبتنی بر جنسیت، به مثابه پیش شرط لازم برای مشارکت آنان در صلح و ثبات افغانستان.

گزارش اول

مشاهدات مستقیم انستیتوت تحقیقاتی زنان، صلح و امنیت در باره کارکرد و شفافیت شورای ملی (ولسی جرگه) سال ۲۰۱۰ و مطابقت آن با قوانین افغانستان

مطالعه کارکرد پارلمان

مشاهده پارلمانی، ابتکار آزمایشی انستیتوت تحقیقاتی زنان، صلح و امنیت می باشد که به هدف ارزیابی مقدماتی کار ولسی جرگه، شامل مشاهده مستقیم جریان مجالس به منظور ارزیابی شفافیت، مطابقت با قوانین و بی طرفی در اجرای تصمیم داخلی و بیرونی آن، پیش برده می شود. معلومات جمع آوری شده از جریان بررسی، از راه وسایل ارتباط همگانی به دسترس مردم قرار داده می شود و به پارلمان نیز ارایه می گردد.

انستیتوت، مطالعه پارلمانی را در دو مرحله انجام می دهد که شامل ارزیابی ۴ ماهه و سپس مشاهده و نظارت مستقیم و غیر مستقیم کارها، تصمیم و دسترسی مردم به اعضای ولسی جرگه می باشد که در ۸ ماه پسین انجام خواهد شد.

انستیتوت از طریق این برنامه، کارکرد های ولسی جرگه و دسترسی مردم به نماینده گان شان را مشاهده نموده، چالش ها و تناقضات کاری موجود بین سه رکن دولت را برجسته خواهد کرد. همچنان سفارش ها و تحلیل هایی را مبنی بر بهبود نظارت، تصویب بهتر قوانین، نظارت و نماینده گی از مردم ارایه خواهد نمود.

اهداف کلی برنامه

مقصد کلی این برنامه، بهبود شفافیت، حسابدهی و مسوولیت پذیری ولسی جرگه است که از نیاز های فزاینده دولت دموکراتیک می باشد. این هدف با ایجاد سیستم نظارتی موثر مردمی از شورای ملی (ولسی جرگه) بر روند قانون گذاری و طرز العمل های پارلمانی برآورده می شود که از سوی جامعه مدنی پیش برده خواهد شد.

این برنامه، بر گردآوری و انتشار معلومات راجع به کارهای پارلمان و دسترسی موکلین به نماینده گان شان طی سال های ۱۳۸۹ تا سه ماه اول ۱۳۹۲ تمرکز خواهد کرد.

روش مشاهده

انستیتوت، پرسش نامه مربوط را طوری طراحی کرده که در باره بیوگرافی، جنسیت و کارکرد های ولسی جرگه و اعضای آن معلومات کمی و کیفی به دست آید. معلومات مورد نیاز با کاربرد روش های ذیل به دست آمده است:

۱- مصاحبه با اعضا و دارالانشای ولسی جرگه، نهادهای دولتی و غیردولتی که با ولسی جرگه افغانستان روابط کاری دارند (مقام های وزارت دولت در امور پارلمانی، بنیاد انتخابات آزاد و عادلانه افغانستان و سازمان های جامعه مدنی).

۲- مطالعه مواد و گزارش ها: جریده و سایت اینترنتی ولسی جرگه، گزارش ها از وزارت دولت در امور پارلمانی و گزارش های موجود از نهاد های ملی و بین المللی.

۳- مراقبت رسانه ای: تعقیب برنامه های اختصاصی، خبرها و همچنان نشرات در باره پارلمان.

انستیتوت، مرحله اول ارزیابی را در دلو ۱۳۹۱، آغاز کرد و تا ثور ۱۳۹۲، به جمع آوری معلومات و ارقام ادامه داد. انستیتوت با ۱۰ عضو ولسی جرگه، یک مقام وزارت دولت در امور پارلمانی و یک تن از دارالانشای ولسی جرگه مصاحبه و جریده های ولسی جرگه و اسناد وزارت دولت در امور پارلمانی را مطالعه نمود. هیچ یک از دو منبع ذکر شده معلومات کافی به دست نداد. به طور مثال، در جراید ولسی جرگه تعداد طرح های فرستاد شده از سوی حکومت یا طرح هایی که از دوره پانزدهم و یا سال های قبل تصویب نشده باقی مانده بودند، ذکر نشده است. برعلاوه هر دو منبع از نظر مقایسوی دارای تفاوت های آماری بودند. برعلاوه، چون آغاز دور شانزدهم مصادف با نیمه دوم سال ۱۳۸۹ بود، و سال کاری ۱۳۹۲ نیز تکمیل نشده است. هر چند معلومات مربوط از آغاز کار ولسی جرگه تا حال انعکاس داده شده، معیار مقایسه در این بررسی اجراءات سال های ۱۳۹۰ و ۱۳۹۱ می باشد.

مزید بر آن، با دو تن از دموکراسی انترنیشنل (DI) و دو تن از نیشنل دموکراتیک انستیتوت مصاحبه های صورت گرفت. سایر بخش های گزارش به شمول آمار جمع آوری شده از دیگر منابع نشر شده مانند، کتاب رهنمای ولسی جرگه ۲۰۱۰-۲۰۱۵، نیشنل دموکراتیک انستیتوت (NDI) منتشره می ۲۰۱۲ و مرکز مطالعات ستراتیژیک کابل - دلو ۱۳۸۹، گرفته شده است. معلومات دو منبع اخیر دارای تفاوت های اندک می باشد. از آن جایی که مقایسه معلومات و آمار منابع ذکر شده مورد بحث این مطالعه نیست، انستیتوت برای ارایه تصویر کلی از وضعیت و ترکیب ولسی جرگه، از منابع ذکر شده به گونه موردی استفاده نموده است.

معرفی ولسی جرگه افغانستان

فعالیت پارلمانی در افغانستان از سال ۱۳۱۰ آغاز یافت، پارلمان انتخابی ۱۳۸۹ (شانزدهمین دوره) متشکل از ۲۴۹ عضو با نظرداشت نفوس کشور، از تمام ولایت ها انتخاب شده است.^۱ سه عضو در مدت های مختلف زمانی ترور شده

---

۱ - ماده هشتاد و سوم قانون اساسی: اعضای ولسی جرگه توسط مردم از طریق انتخابات آزاد، عمومی، سری و مستقیم انتخاب می گردند....

شود ... تعداد اعضای ولسی جرگه به تناسب هر حوزه حد اکثر دو صد و پنجاه نفر می باشد.

و یک تن در حادثه ترافیکی جان باخته است. بر مبنای پالیسی تبعیض مثبت قانون اساسی افغانستان، ۲۵ درصد اعضای ولسی جرگه را زنان تشکیل می دهند.^۲

ولسی جرگه رییس خود را برای یک دوره تقنینی (پنج سال)، نایب اول، نایب دوم، منشی و نایب منشی را برای مدت یک سال از میان اعضا، با انتخابات آزاد، سری و مستقیم، انتخاب می کند. این جرگه، هجده کمیسیون دائمی را برای مطالعه موضوعات مورد بحث ایجاد و^۳ بر اساس ماده هجدهم اصول وظایف داخلی، (۷) گروه پارلمانی را تشکیل کرده است.^۴

کمیته روستا، مرکب از هیئت اداری، رییسان گروه های پارلمانی و رییسان کمیسیون های دائمی است که به ولسی جرگه در ترتیب برنامه های کاری، آجدای جلسات عمومی، ترتیب تقسیم اوقات کاری کمیسیون های دائمی، طرزالعمل ها و لوایح ادارات داخلی ولسی جرگه همکاری می کنند.^۵

به منظور فراهم آوری سهولت های تخنیکی و خدماتی به ولسی جرگه و اعضای آن، دارالانشا تشکیل شده است. این اداره دارای شعبات تحقیق و مطالعه، تقنین، روابط بین الملل، ارتباط عامه، منابع بشری، امنیت، روابط عامه و اداری و مالی می باشد.

ولسی جرگه بر مبنای صلاحیت های مندرج قانون اساسی افغانستان و طبق اصول وظایف داخلی خویش فعالیت می کند. مصارف اداری ولسی جرگه، معاشات و امتیازات اعضا و دارالانشای آن، طبق بودجه اختصاصی از بودجه دولت پرداخته می شود.

---

۲ - ماده هشتاد و سوم قانون اساسی.

۳ - ماده های هشتاد و هفتم و هشتاد و هشتم قانون اساسی.

۴ - در حال حاضر گروه های پارلمانی صبا، سعادت ملی، رسالت، ملی پارلمان، کاروان صلح، صدای عدالت و اعتماد موجود می باشد.

۵ - ماده دوازدهم و شانزدهم اصول وظایف داخلی ولسی جرگه.

سیمای عمومی ولسی جرگه^۶

ترکیب عمومی ولسی جرگه چنین است:

- ۱- طرف داران حکومت؛
- ۲- اپوزیسیون؛
- ۳- چهره های مستقل.

ترکیب حزبی ولسی جرگه^۷

حزب	تعداد	فیصدی نسبت به کل اعضا
حزب اسلامی	۲۴ عضو و ۱۷ نفر متمایل به آن.	٪۱۶
جمعیت اسلامی	۱۴ عضو، ۱۳ نفر متمایل و ۸ نفر عضویت سابقه.	٪۱۴
حزب وحدت اسلامی مردم افغانستان (محقق)	۸ عضو به شمول رهبر آن.	٪۳
حزب وحدت اسلامی (خلیلی)	۵ عضو.	٪۲
پیوند ملی	۴ عضو به شمول ۳ تن اعضای خانواده و خود رهبر	کمتر از ٪۲
احزاب چپ	۴ عضو.	کمتر از ٪۲
جنبش ملی اسلامی افغانستان	۴ عضو.	کمتر از ٪۲
افغان ملت	۱ عضو و ۲ متمایل	٪۰،۵
چهره های مستقل	۱۲۸ عضو	٪۵۱
رهبران و اعضای سایر احزاب	۱ عضو از هر کدام	کمتر از ٪۱

ترکیب قومی ولسی جرگه^۸

قوم	تعداد نماینده گان	درصدی نسبت به کل اعضا
پشتون	۹۶ عضو	٪۳۹
تاجک	۵۳ عضو	٪۲۱
هزاره	۶۱ عضو	٪۲۵
ازبک	۱۵ عضو	٪۶
ایماق	۸ عضو	٪۳
عرب	۸ عضو	٪۳
ترکمن	۳ عضو	٪۱
نورستانی	۲ عضو	کمتر از ٪۱
بلوچ	۱ عضو	کمتر از ٪۱
ترک	۱ عضو	کمتر از ٪۱

۶ - تحلیل و نشرات مرکز مطالعات ستراتیژیک کابل.

۷ - مرکز مطالعات ستراتیژیک کابل. بر علاوه، محرم کبیر مرزبان عضو ولسی جرگه در تماس با انستیتوت زنان، صلح و امنیت، ضمن قدردانی از کارهای این انستیتوت طی نامه ای یادآوری کردند که حزب عدالت اسلامی افغانستان نیز به شمول رهبر آن حزب دو عضو در ولسی جرگه دارد. این نکته نیز در ترکیب حزبی ولسی جرگه اضافه شود.

۸ - همان منبع با تلخیص.

ترکیب ولسی جرگه از نظر تحصیلات

فیصدی نسبت به کل اعضا	تعداد	تحصیلات
۱,۲٪	۳	خصوصی - مدرسه
۱,۲٪	۳	ابتدائی و پائینتر از صنف دوازدهم
۴۰٪	۹۸	فارغ صنف دوازدهم
۷,۲٪	۱۸	فارغ صنف چهاردهم
۴۲٪	۱۰۶	لیسانس
۷,۶٪	۱۹	ماسٹر
۰,۸٪	۲	دکتر

سه مسوولیت عمدۀ پارلمان (ولسی جرگه) تصویب قوانین، نظارت بر کارکرد حکومت و نماینده گی از مردم می باشد که در فصل های بعدی به مطالعه مفصل تر کارکرد ولسی جرگه در عرصه های یاد شده می پردازیم.

تصویب قوانین

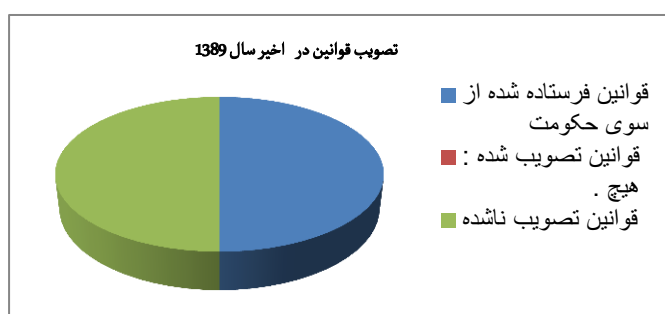
پارلمان به حیث عالی ترین ارگان تقنینی، مظهر اراده مردم افغانستان است.^۹ تصویب قوانین از سوی پارلمان، یکی از وظایف مهم سه گانه این نهاد به شمار می رود. قریب تمام مصاحبه شده گان به این باور اند که تصویب قوانین از وظایف عمده پارلمان می باشد. روش تصویب قوانین در قانون اساسی کشور شرح شده است. شورای ملی افغانستان مطابق ماده (۹۰) قانون اساسی، صلاحیت تصویب، تعدیل، لغو قوانین و یا فرامین تقنینی را دارا می باشد. پیشنهاد طرح قانون از طرف حکومت نخست به ولسی جرگه تقدیم می گردد.^{۱۰}

مطابق اصول وظایف داخلی ولسی جرگه، طرح قانون پس از معرفی توسط وزارت دولت در امور پارلمانی و وزارت عدلیه و درج آن در اجندای مجلس عمومی، برای بررسی و طی مراحل به کمیسیون های دایمی سپرده می شود. کمیسیون ها در نشست های مشترک، روی موارد اتفاقی تصمیم گیری، و فیصله درباره موارد اختلافی را به مجلس عمومی واگذار می کنند.^{۱۱}

در این فصل، کار قانون گذاری ولسی جرگه افغانستان بین سال های ۱۳۸۹ تا سه ماه اول سال ۱۳۹۲ مطالعه شده است. بر مبنای اظهارات مصاحبه شده گان، بررسی جریده های ولسی جرگه و اسناد دولتی در این زمینه، تصویر تصویب قوانین به تفکیک سال ها چنین است.^{۱۲}

الف- سال ۱۳۸۹:۱۳

- فرستاده از سوی حکومت (۲) طرح قانون.
- تصویب شده از سوی ولسی جرگه هیچ طرحی تصویب نشده.
- تصویب نشده (۲) طرح قانون.

۹ - ماده هشتاد و یکم قانون اساسی افغانستان.

۱۰ - ماده نود و هفتم قانون اساسی افغانستان.

۱۱ - ماده ۷۹-۷۵ لایحه اصول و وظایف داخلی ولسی جرگه.

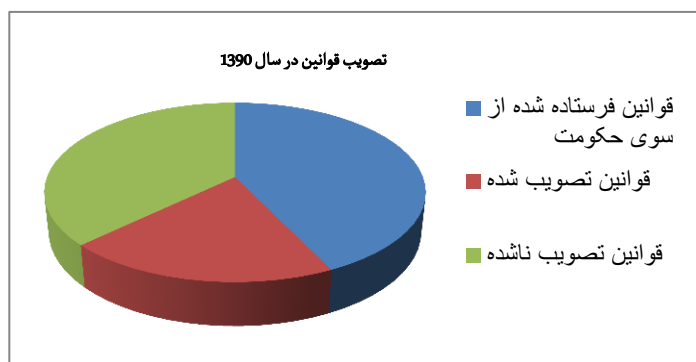
۱۲ - ارقام و آمار قوانین فرستاده شده، تصویب شده و تصویب نشده در سال های ۸۹ تا ۹۰، ۹۰ تا ۹۱ و ۹۱ تا سه ماه اول سال ۱۳۹۲، از مطالعه جریده ولسی جرگه، اسناد و مصاحبه با مسوولان وزارت دولت در امور پارلمانی به دست آمده است.

۱۳ - برگرفته شده از جریده ولسی جرگه و معلومات وزارت دولت در امور پارلمانی.

مزید بر این یک بار بودجه ملی تصویب شده، (۹) موافقتنامه بین المللی تایید و (۲۴) مصوبه مجلس در موارد مختلف صادر شده است.

ب- سال ۱۳۹۰:

- فرستاده از سوی حکومت (۱۳) طرح قانون.
- تصویب شده از سوی ولسی جرگه (۶) طرح به شمول قوانین موجود از دوره پانزدهم.
- تصویب نشده (۱۳) طرح قانون

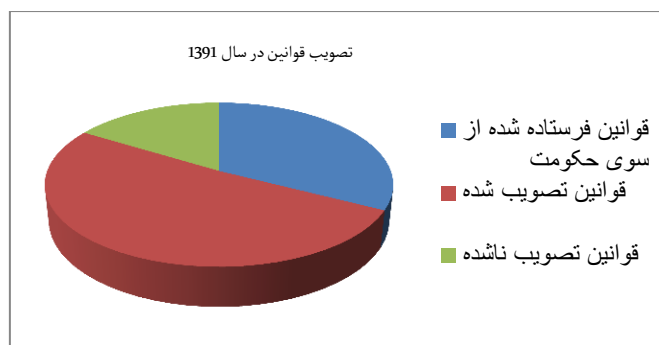

مزید بر این یک بار بودجه ملی تصویب شده، چهل مورد در ماده های قوانین قبلی تعدیل یا ایزاد صورت گرفته، (۱۶) موافقتنامه بین المللی تایید و (۴۱) مصوبه مجلس در موارد مختلف صادر شده است.

نوت: تفاوت آماری بین طرح های فرستاده شده، تصویب شده و تصویب نشده، قوانین باقی مانده از دوره پانزدهم خواهد بود. بر اساس معلومات وزارت دولت در امور پارلمانی از ۱۳ طرح فرستاده شده در سال ۱۳۹۰، هیچ یک در همان سال تصویب نشده است.

ج- سال ۱۳۹۱:

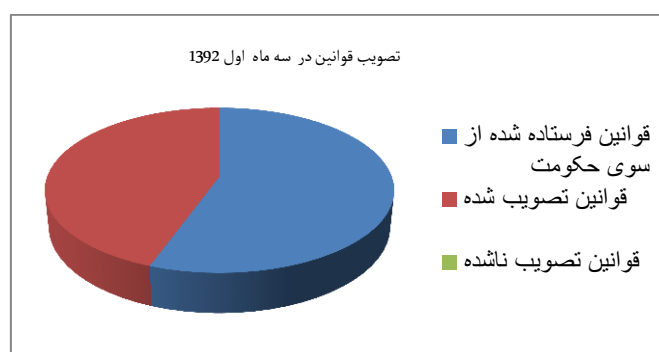
- فرستاده از سوی حکومت (۱۴) طرح قانون.
- تصویب شده از سوی ولسی جرگه (۲۲) طرح قانون. به شمول طرح قوانین تصویب نشده از سال های گذشته و بودجه ملی
- تصویب نشده (۷) طرح قانون.

مزید بر این یک بار بودجه ملی تصویب شده، پنجاه و هشت مورد تعدیل یا ایزاد در ماده های قوانین قبلی صورت گرفته، (۲۶) موافقتنامه بین المللی تایید و (۲۲) مصوبه مجلس در موارد مختلف صادر گردیده است.

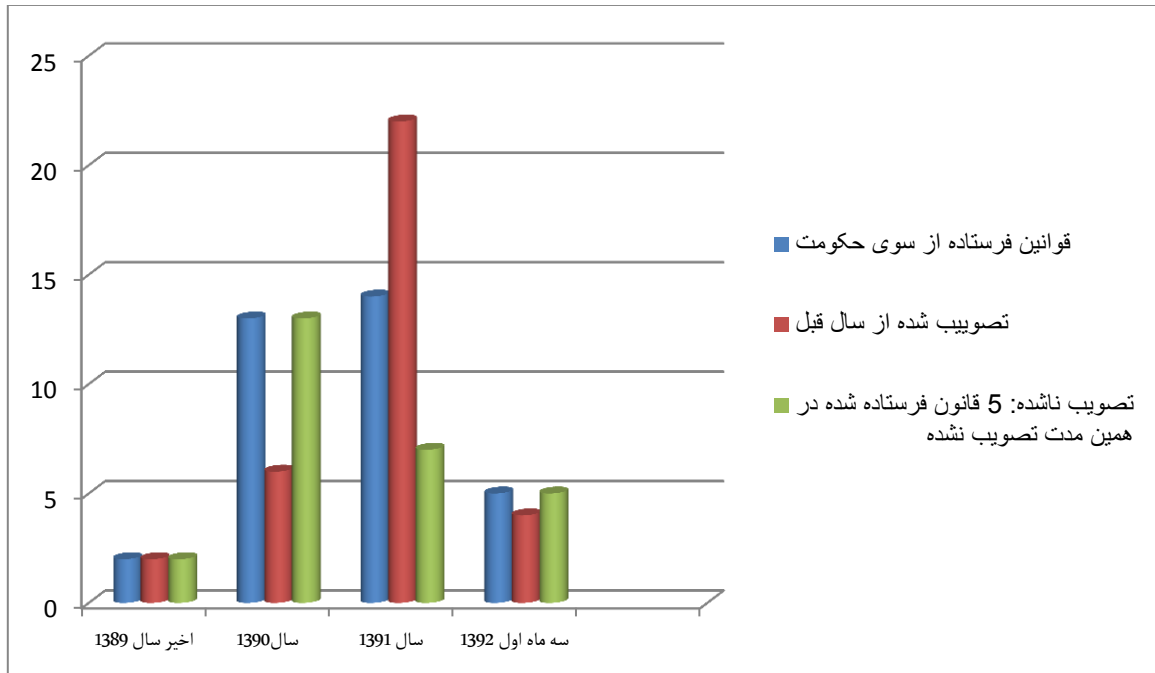
د- سه ماه اول ۱۳۹۲:

- فرستاده از سوی حکومت
- تصویب شده از سوی ولسی جرگه
- تصویب نشده
- (۵) طرح قانون.
- (۴) طرح از سال های قبلی.
- (۹) طرح قانون.^{۱۵}

۱۵ - در جریده ولسی جرگه و معلومات وزارت دولت در امور پارلمانی تعداد قوانین تصویب نشده ذکر نگردیده است.

مقایسه تصویب قوانین از سال ۱۳۸۹ تا سه ماه اول ۱۳۹۲

تاخیر در تصویب

در ماده نود و هفتم قانون اساسی افغانستان آمده است که ولسی جرگه نمی تواند تصویب طرح پیشنهاد شده را بیش از یک ماه به تاخیر اندازد.^{۱۶}

همچنان در همان ماده ذکر شده که فرامین تقنینی بعد از توشیح رئیس جمهور حکم قانون را حایز می شود. فرامین تقنینی باید در خلال سی روز از تاریخ انعقاد نخستین جلسه شورای ملی به آن تقدیم شود و در صورتی که از طرف شورای ملی رد شود، از اعتبار ساقط میگردد.^{۱۷}

با بازنگری اسناد و عطف به اظهارات مصاحبه شده گان، آشکار شد که قوانین در مواردی در مغایرت با ماده نود و هفتم قانون اساسی با تاخیر ماه ها یا حتی بیش از یک سال از سوی ولسی جرگه تصویب شده است. جدول ذیل نشان دهنده چند نمونه آن است.

۱۶ - ماده نود و هفتم قانون اساسی.

۱۷ - ماده هفتاد و هفتم قانون اساسی.

طرح قانون	تاریخ ارسال از حکومت به شورای ملی	مدت زمان سپری شده بدون تصویب	تاخیر
فرمان تقنینی در باره قانون منع خشونت علیه زن	سرطان ۱۳۸۸	جوزای ۱۳۹۲ در ولسی جرگه قرار داشت	حدود ۴ سال
طرح قانون نشانها، مدالها و القاب افتخاری	حمل ۱۳۹۰	سرطان ۱۳۹۲ - در ولسی جرگه قرار دارد	۱۵ ماه
طرح قانون سرپرستی اطفال یتیم و بی سرپرست	ثور ۱۳۹۰	سرطان ۱۳۹۲ - در ولسی جرگه قرار دارد	۱۴ ماه
طرح قانون موسسات تحصیلات عالی	ثور ۱۳۹۱	سرطان ۱۳۹۲ - در ولسی جرگه قرار دارد.	۱۴ ماه
طرح قانون مبارزه علیه فساد اداری	سرطان ۱۳۹۱	سرطان ۱۳۹۲ - در ولسی جرگه قرار دارد.	۱۲ ماه
طرح قانون تنظیم معاش و مصارف رییس جمهور	قوس ۱۳۹۱	سرطان ۱۳۹۲ - در ولسی جرگه قرار دارد.	۹ ماه
طرح قانون انتخابات	قوس ۱۳۹۱	جوزای ۱۳۹۲ - در ولسی جرگه قرار داشت.	۷ ماه

دشواری های تصویب قوانین

تاخیر در تصویب طرح قانون، متأثر از عوامل داخلی ولسی جرگه و عوامل بیرونی می باشد.

الف- عوامل داخلی

- **عدم تکمیل نصاب جلسات عمومی و کمیسیون های دائمی:** مهمترین چالش تاخیر در تصویب قوانین و سایر اقدام های مربوط به مجالس عمومی ولسی جرگه غیرحاضری دائمی شماری از نماینده گان است. زیرا مجلس عمومی پارلمان زمانی رسمیت می یابد که اکثریت اعضا حضور داشته باشند.^{۱۸} در بررسی جراید ولسی جرگه، مصاحبه ها و همچنان مشاهده رسانه ها، آشکار شد که مصروفیت نماینده گان به امور شخصی و سفر های خارجی سبب عدم تکمیل نصاب می شوند.^{۱۹} شماری از اعضای ولسی جرگه، این ماموریت را مصروفیت درجه دوم می پندارند و بنابر این کمتر در مجالس حضور می یابند. در مواردی در مجالس عمومی از مجموع ۲۴۶ نماینده، بین ۱۲ تا ۲۵ نفر اشتراک کرده اند.^{۲۰}
- **کمبود ظرفیت مسلکی:** قوه مقننه کشور برای بررسی امور تقنینی از دانش کافی مسلکی برخوردار نیست، بنابر این تصمیم گیری ها اغلب تاثیر پذیر و توجیه شده می باشد.^{۲۱}
- **ناکارایی ساختارهای موجود:** بررسی طرح قانون، ارزیابی و صدور فیصله ها از طریق هیئت اداری، کمیته روسا، کمیسیون های دائمی و گروه های پارلمانی برای ارایه به مجلس عمومی بسیار زمانگیر بوده است. در این میان گروه های پارلمانی علاوه بر موضوع زمان، از نبود برنامه سیاسی بر محور منافع جمعی نیز متأثر است. گروه های پارلمانی، علی القاعده باید خلای فرکسیون های حزبی در پارلمان را پرکنند و در مورد مسایل مورد بحث نظر واحد ابراز نمایند. این گروه ها در بدو تشکیل و حتی در جریان کار، موفق به ایجاد برنامه سیاسی بر محور منافع شان نشدند که در نتیجه کارآیی خود را از دست دادند؛ در مواردی از هم پاشیدند. بنابر این، اعضای گروه ها در کمیسیون ها و مجالس عمومی، نظریات و ملاحظه های سیاسی شان

۱۸ - ماده یکصد و ششم قانون اساسی.

۱۹ - اکثر مصاحبه شونده گان از غیر حاضری های دوامدار شماری از نماینده گان شکایت داشتند.

۲۰ - از مصاحبه مستقیم با شماری از نماینده گان.

۲۱ - از مطالعه سوابق تحصیلات اعضا و اظهارات مصاحبه کننده گان.

را به گونه‌ی انفرادی ابراز می‌کنند. در این صورت، جنبه‌های مسلکی مجالس عمومی و بخصوص کمیسیون‌های اختصاصی تضعیف می‌گردد.

- **حد اقل حذف مخفیانه یک ماده قانون در ولسی جرگه:** یافته‌ها نشان می‌دهد که ماده بیست و نهم قانون انتخابات که در آن سهمیه ۲۵ درصدی مشارکت زنان در شوراهای ولایتی درج بود، بدون در نظر داشت اصول رایج، از متن قانون حذف شده است. بر اساس اظهارات برخی از اعضای پارلمان، این مورد ماده اختلافی نبود و در کل از سوی کمیسیون‌ها تایید شده بود. بعد از فرستادن طرح به مجلس سنا، واضح شد که این سهمیه در کل حذف شده است. سپس موضوع به هیئت مختلط سپرده شد، هیئت این ماده را دوباره به متن قانون ایزاد نمود و سهمیه مشارکت زنان در شوراهای ولایتی را ۲۰ درصد در نظر گرفت.^{۲۲}

- **کم توجهی در اولویت بندی اجندای مجالس عمومی:** مطالعه‌ی جریده‌های ولسی جرگه، مصاحبه‌ها و اظهارات شماری از نماینده‌گان آشکار کرد که در برنامه کار کمیسیون‌ها و ترتیب اجندا، به بررسی قوانین کمتر جا داده می‌شود. برای نمونه بلندترین مورد تصویب قانون ۲۲ طرح در ۶۶ مجلس عمومی ولسی جرگه سال ۱۳۹۱ است.^{۲۳} بدترین حالت، نشاندهنده تصویب ۸ طرح قانون در ۶۱ مجلس عمومی سال ۱۳۹۰ می‌باشد.

همچنان گاهگاهی جریان اداره مجلس از کنترل رییس خارج می‌شود و بحث‌ها به مسایل حاشیوی رخ می‌کند. در صورتی که یک گروه اجندا را مطابق به میل خویش نداند یا از قبل به نوعی سفارش‌های بیرونی را دریافت کرده باشد، با مختل کردن جریان مجلس، ختم پیش از وقت آن سازماندهی می‌شود.

ب- مداخله حکومت

در بررسی‌های انستیتوت، آشکار شد که حکومت در کار ولسی جرگه به اشکال مختلف مداخله می‌نماید. که از آن جمله می‌توان نمونه‌هایی را ذکر کرد:

- تلاش در تکمیل یا عدم تکمیل نصاب مجلس به منظور تامین منافع حاکمیت. در صورتی که مقام‌های حکومت فیصله‌های مجلس را با منافع خود موافق نداند، برای برهم زدن نصاب و برعکس در صورت تشخیص فیصله مجلس به سود خویش برای تکمیل نصاب مداخله می‌کند.

- بی‌علاقه‌گی به تقویة پارلمان و حتی تضعیف این نهاد با نادیده گرفتن تصامیم آن. به گونه‌ی مثال تقاضا‌های رسمی ولسی جرگه مبنی بر معرفی سه عضو ستره محکمه که مدت ماموریت سه ساله آنان سپری شده بود،

---

۲۲ - ماده صدم قانون اساسی: هرگاه مصوبه یک مجلس از طرف مجلس دیگر رد شود، برای حل اختلاف هیئت مختلط به تعداد مساوی از اعضای هر دو مجلس تشکیل می‌گردد.

فیصله هیئت بعد از توشیح رئیس جمهور، نافذ شمرده میشود.

۲۳ - گزارش کاری ولسی جرگه، جریده‌های ۱۳۹۰ و ۱۳۹۱

یا تقاضا برای معرفی شمار باقی ماندهٔ کاندید وزیران، یا تقاضا برای فرستادن خطوط اساسی سیاست کشور به ولسی جرگه، نام برد.

- رشوت و امتیاز و تقرر اقارب به پست های محلی، مرکزی و سفارتی دولت در برابر رای تایید یا رد. این مورد خیلی شنیده شده است. نماینده گان حتی در مجالس عمومی هم دیگر را به داشتن رابطه های استفاده جویانه با مقام های حکومت و تاثیر پذیری از آن در رای دهی ها، متهم کرده اند.

زیاد بودن تعداد کمیسیون ها، عدم فعالیت موثر گروپ های پارلمانی در مجالس، عدم رعایت کامل اصول وظایف داخلی، کمبود بررسی ها و مشاورهٔ کارشناسانه، تصمیم گیری های فردی به جای تصمیم گیری های جمعی، بی تجربه گی، موثر نبودن میکانیزم موجود جلوگیری از غیرحاضری، ضعف هایی اند که امور جاری پارلمان را به چالش کشیده و پروسهٔ قانون گذاری را زمانگیر کرده اند.

شماری از دشواری ها و چالش ها در راه تصویب قوانین در مجالس عمومی ولسی جرگه که از آن ها ذکر شد، می توانند با طرح تدابیر کوتاه مدت، میان مدت و درازمدت رفع شوند که در بخش سفارشات- فصل ششم، خواهد آمد.

نظارت پارلمانی

نظارت نیز یکی از وظایف مهم پارلمان به حساب می آید. نظارت پارلمانی از اعمال حکومت در کل و از هر یک از وزیران به طور خاص از ماده ۷۷، ۸۹، ۹۱، ۹۲ و ۹۳ قانون اساسی افغانستان مایه می گیرد. این ماده ها هنگام بحث در موضوع مربوط، نقل می شوند:

در ماده هفتاد و هفتم قانون اساسی افغانستان، در باره مسوول بودن وزیران و نظارت از کار آنان چنین ذکر شده است: "وزرا از وظایف مشخصه خود نزد رئیس جمهور و ولسی جرگه مسئولیت دارند."

همچنان ماده هشتاد و نهم میکانیزم نظارتی ولسی جرگه از کارکرد حکومت را این طور بیان می کند: "ولسی جرگه صلاحیت دارد به پیشنهاد یک ثلث اعضا، جهت بررسی و مطالعه اعمال حکومت، کمیسیون خاص تعیین نماید."

با توجه به موارد فوق، ارزیابی انستیتوت از مطالعه جریده های ولسی جرگه و سایر نشرات، این است که ولسی جرگه از ۱۳۸۹ تا ۱۳۹۰، از مجموع ۱۲۹ جلسه عمومی، ۲۳ جلسه استماعیه و ۳ نشست استجوابیه دایر کرده است که از جمله کارهای نظارتی آن به شمار می رود. به طور خاص، در همین مدت از ۲۶ مورد نظارت صورت گرفته است.

از سال ۱۳۹۰ تا ۱۳۹۱، ولسی جرگه ۱۲۶ جلسه دایر کرده است. از این جمله ۵ نشست استیضاح، ۱۱ مجلس استماعیه و ۱۴ مجلس استجواب بوده اند. با این وجود، در مورد اثرات، پی آمد ها و معلومات کیفی و کمی این نشست های در واقع نظارتی در اسناد اشاره ای نشده است.^{۲۴}

نظارت از کارکرد های حکومت در سال های ۱۳۸۹-۱۳۹۰

تعداد کل نشست ها	استماعیه	استیضاحیه	استجوابیه	نظارتی
۱۲۹	۲۳	۲	۳	۲۶

نظارت از کارکرد های حکومت در سال های ۱۳۹۰-۱۳۹۱

تعداد کل نشست ها	استماعیه	استیضاحیه	استجوابیه	نظارتی
۱۲۶	۱۱	۵	۱۴	.

در باره ماده هشتاد و نهم قانون اساسی، انستیتوت و مشاهده کننده آن از مصاحبه ها، جریده های ولسی جرگه و سایر اسناد، دریافته اند که علی الرغم کوشش های ولسی جرگه به منظور ایجاد کمیسیون خاص بررسی اعمال حکومت، در نهایت کمیسیون مذکور ایجاد نشده است. البته در ماه عقرب ۱۳۹۱، کمیسیونی از ۲۳ عضو تشکیل شد که

۲۴ - جریده های سال ۱۳۸۹، ۱۳۹۰ و ۱۳۹۱ ولسی جرگه.

ماموریت آن صرف «بررسی از اجراءات حکومت در راستای اراضی غصب شده و امور مربوط به فساد در شاروالی کابل» می باشد.^{۲۵}

کار این کمیسیون ادامه دارد، با این حال تا ختم سال ۱۳۹۱، در پنج نشست استماعیه و ۱۵ نشست عادی همراه با مسوولان ذیرط دولتی، غاصبان زمین و شهرک ها و اندازه زمین های غصب شده در کابل، کندهار، هرات، بلخ، ننگرهار و کندز را تثبیت کرده اند. در جدول های پایینی تفصیل کارهای این کمیسیون نشان داده شده است.

زمین های غصب شده ولایت کابل		
تعداد غاصبان	زمین های غصب شده	دسته بندی غاصبان
۱۱ نفر	۱۱۴۲۶ جریب	غاصبان کلان
۱۰ نفر	۶۵۶۲ جریب	غاصبان بیشتر از یک هزار جریب
۳۳ نفر	۴۹۹۳ جریب	غاصبان بیشتر ۱۰۰ تا ۹۹۹ جریب
۱۱۵ نفر	۲۹۲۱ جریب	غاصبان از ۱۰ تا ۹۹ جریب
۴۴ نفر	۸۸ جریب	غاصبان از ۱ تا ۹ جریب
۲۳ نفر	۱۹۶۰۰	غاصبان شهرک ها
۷ ارگان	۱۴۱۴ جریب	زمین های تصرف شده از سوی ارگان های دولتی
.	۴۷ هزار جریب	مجموع زمین های غصب شده

زمین های غصب شده کابل، کندهار، هرات، بلخ، ننگرهار و کندز	
دسته بندی غاصبان	زمین های غصب شده دولتی
غاصبان کلان	۱۳۹۹۹۹ جریب
غاصبان بیشتر از یک هزار جریب	۱۰۹۶۰۰ جریب
غاصبان بیشتر ۱۰۰ تا ۹۹۹ جریب	۶۵۸۰۰ جریب
غاصبان از ۱۰ تا ۹۰ جریب	۱۸۲۸۰ جریب
غاصبان از ۱ تا ۹ جریب	۴۳۸۴ جریب
غاصبان الی ۱ جریب	۲۷۵ جریب
غاصبان شهرک ها	۲۲۸ شهرک، ۲۳۸۸۰۰ جریب زمین دولتی
مجموع زمین های غصب شده شش	۵۹۹ هزار جریب.

با این حال، علی رغم احساس ضرورت بسیار عاجل نظارت بر کارکرد های حکومت، ولسی جرگه در کاربرد این صلاحیت قانونی خویش موفق نشده است. یکی از دلایل این ناکامی، ناکارایی نحوه انتخاب اعضای کمیسیون بررسی اعمال حکومت به وسیله مجلس عمومی ولسی جرگه است که به عوض معیارهای تخصص، تجربه و تسلط به موضوع مورد بررسی، سلیقه ها، رابطه ها، پارتی بازی و مسایل مانند آن رجحان داده شده و در نتیجه کمیسیون نظارت بر اعمال حکومت تشکیل نشده است.

ماده نود و یکم قانون اساسی، در مورد استیضاح که یکی از اشکال نظارت می باشد، این طور بیان می کند: "تخاذ تصمیم در مورد استیضاح از هر یک از وزرا مطابق به حکم ماده نود و دوم این قانون اساسی." صورت می گیرد.

همچنان در ماده نود و دوم، در این باره ذکر شده است: "ولسی جرگه به پیشنهاد بیست فیصد کل اعضا، می تواند از هر یک از وزرا استیضاح به عمل آورد."

یافته های مطالعه نشان می دهد که پر سرو صدا ترین مورد تخطی از نظارت پارلمانی، استیضاح یازده وزیر حکومت بود. این وزیران بابت مصرف کمتر از ۵۰ درصد بودجه های وزارت شان، به استیضاح فرا خوانده شدند. نماینده گان

۲۵ - جریده سال ۱۳۹۱ ولسی جرگه.

برای استیضاح یازده وزیر امضا های مورد نیاز را جمع آوری کردند.^{۲۶} مجلس عمومی برای استیضاح از سوی هیئت اداری ولسی جرگه روز ها به تعویق افکنده شد. این موضوع سرو صداهای زیادی را در رسانه های داخلی و خارجی ایجاد کرد. در این فاصله برخی از نماینده گان امضا های شان را پس گرفتند. با این حال، سر انجام مجلس استیضاح دایر شد و وزرا مطابق قانون، به مجالس متعدد توضیحات دادند.^{۲۷} برخی از این توضیحات به جای ارایه دلایل کم کاری در مصرف بودجه و تعهد به کارهای موثرتر، به فرافکنی و بحث های خارج موضوع ادامه یافت. شماری از وزرا قصور در مصرف بودجه را به دوش وزارت مالیه و وزیر مالیه به دوش مساعدت کننده گان خارجی افگندند. آن ها بیان کردند که حواله های مالی و وجوه نقدی به وقت و زمان به دسترس شان قرار داده نمی شود.^{۲۸} سپس برای رای عدم اعتماد صندوق گذاشته شد. از گذاشتن صندوق ها ظاهر بود که حد اقل توضیح شماری از وزرای یازده گانه طرف قبول نماینده گان واقع نشده و بنابر این تعدادی از وزرا سلب اعتماد خواهند شد. اما دیده شد که تمام وزرا به وقفه ها مجدداً رای اعتماد گرفتند.^{۲۹}

مشاهده کننده انستیتوت، جریان برنامه اختصاصی یکی از رسانه ها را مرور کرد. از دو عضو ولسی جرگه یک تن با صراحت بیان نمود که به سبب فشار یکی از موکلین که رای قابل ملاحظه را در انتخابات پارلمانی ۱۳۸۹، به نفع وی به کار برده بود، از امضای خویش برای استیضاح یک وزیر انصراف کرده است. شماری از نماینده گان در مجلس با صدای بلند، اظهار نمودند که برخی از وکلا در معامله های پشت پرده با وزیران استیضاح شده، منافع ملی را کنار گذارده به کمیشن کاری ها مشغول شده اند.^{۳۰}

ماده نود و سوم، بیان می کند که " هر یک از کمیسیونهای هر دو مجلس شورای ملی می تواند از هر یک از وزرا در موضوعات معین سوال نماید."

قابل ذکر است که کمیسیون های ۱۸ گانه ولسی جرگه نیز، برای نظارت از کارکرد های ارگان های دولتی به ابتکار خویش کارهایی را انجام داده اند. این کمیسیون ها از سال ۱۳۸۹ تا ۱۳۹۰، در مجموع ۶۰۶ جلسه عادی دایر کرده اند. از این جمله ۵ جلسه استجوابیه و ۱۷۵ جلسه استماعیه می باشد. ۱۰ مورد نظارتی و رسیده گی به ۲۰۵۳ عریضه مردم از کارکرد های نظارتی کمیسیون ها است.

همچنان این کمیسیون ها از سال ۱۳۹۰ تا ۱۳۹۱ در مجموع ۶۱۱ جلسه عادی برگزار کرده اند. از این جمله ۳۵ نشست استجوابیه، ۱۶۱ نشست استماعیه می باشد. ۲۵ بازدید نظارتی و سفر های ولایتی و دریافت ۳۱۹۲ عریضه مردم، شامل کارکرد های نظارتی کمیسیون های ولسی جرگه می باشد.^{۳۱}

۲۶ - ماده نود و نهم اصول وظایف داخلی ولسی جرگه.

۲۷ - ماده نود و دوم قانون اساسی.

۲۸ - از مصاحبه های مستقیم انستیتوت با نماینده گان و بررسی های مشاهداتی از رسانه ها.

۲۹ - گرفته شده از مصاحبه های مستقیم انستیتوت با نماینده گان.

۳۰ - جریان بحث دو نماینده ولسی جرگه در تلویزیون طلوع. اظهارات شماری از نماینده گان ولسی جرگه در نخستین مجلس عمومی بعد از استیضاح.

۳۱ - جریده های ۱۳۸۹، ۹۰ و ۱۳۹۱ ولسی جرگه.

ماده شصت و چهارم، مقرری رییس و اعضای ستره محکمه را که از صلاحیت های رییس جمهور کشور می باشد و نقش ولسی جرگه در این مورد را، چنین بیان می کند: "تعیین رییس و اعضای ستره محکمه به تائید ولسی جرگه.

همچنان ماده یکصد و هفدهم، مدت زمان کار اعضای سه دسته از اعضای ستره محکمه را معین می کند: "ستره محکمه مرکب است از نه عضو که از طرف رییس جمهور با تائید ولسی جرگه و با رعایت احکام مندرج فقره آخر ماده پنجاهم و ماده یکصد و هجدهم قانون اساسی در آغاز به ترتیب ذیل تعیین میگردند: سه نفر برای مدت چهار سال، سه نفر برای مدت هفت سال و سه نفر برای مدت ده سال. تعیین اعضا برای بار دوم جواز ندارد."

در مطالعه انستیتوت، از مصاحبه های مستقیم و مرور گزارش های ادارات ذیربط، آشکار شد که مطابق ماده ۱۰۷ قانون اساسی افغانستان از ماموریت سه عضو، به شمول رییس ستره محکمه که هر یک برای چهار سال تعیین شده بودند، سه سال بیش از موعد معینه قانون اساسی سپری شده است. ولسی جرگه به تکرار معرفی اعضای جدید را مطالبه کرده اما حکومت با تاخیر یاد شده دو عضو جدید را پیشنهاد کرد. اما رییس ستره محکمه الی تهیه این گزارش (سرطان سال جاری) به وظیفه خود ادامه می دهد. این نکته می رساند که حکومت نه تنها به تکلیف خود ناشی از قانون اساسی تمکین نمی کند، بلکه مطالبات نماینده گان مردم را نادیده می گیرد. در این صورت رابطه کاری و هماهنگی بین قوه مقننه و مجریه لرزان شده و اعتماد مردم نسبت به موسسه های دولتی کاهش می یابد. در عین حال ولسی جرگه افغانستان به مطالبه های عام اکتفا کرده و از تدابیر تشویق کننده و اجبار قانونی نیز استفاده موثر نکرده است. برخی از نماینده گان، جامعه مدنی، احزاب سیاسی و منتقدان حاکمیت که با آن ها مصاحبه شده ابراز نگرانی کرده اند

که بی پروایی به مطالبات قانون اساسی، استفاده جویان و تخطی کننده گان قانون را جرئت بیشتر می بخشد و در نتیجه حاکمیت قانون از سوی مجریان قانون به چالش رو به رو می شود.^{۳۲} آن ها ابراز می کنند که چون مطابق همین ماده قانون اساسی، مدت زمان معین سپری شده و تعیین اعضای ستره محکمه برای بار دوم جواز ندارد، نصب آنان به نام سرپرست نیز فاقد اعتبار است. بنابر این اجرات آنان نیز اعتبار ندارد.

نظارت از اعمال حکومت، برعلاوه عدم تشکیل کمیسیون مربوط، دشواری های دیگری نیز دارد. رییس ولسی جرگه در گزارش اجلاس دور دوم و سوم ولسی جرگه پاره ای از این دشواری ها را چنین یاد آوری کرده است:

ممکن است طوری قضاوت شود که ولسی جرگه در نظارت از عملکرد حکومت ناتوان بوده است، اگر شتاب زده قضاوت نکنیم می شود گفت که حکومت در برابر صلاحیت های قانونی ولسی جرگه مبنی بر نظارت از عملکرد حکومت با قانون گریزی و بی تفاوتی عمل کرده است و با تاسف فرهنگ قانون گرایی و قانون پذیری در دستگاه حکومت وجود نداشته است و متأسفانه ولسی جرگه حربه اجرائیوی در دست ندارد تا از آن در برابر قانون شکنی و یا قانون گریزی حکومت استفاده کند..... از گزارش اجلاس دور اول و دوم ولسی جرگه.

۳۲ - مصاحبه های مستقیم انستیتوت با نماینده گان و همکاران بیرونی پارلمان.

نماینده گی

علی القاعده، نماینده گان مردم در پارلمان، خواست های موکلین و مردم محل های مربوط را به نهاد های دولتی و حکومتی می رسانند و آن را پیگیری می کنند. نماینده گی از مردم در برنامه سازی ها و تصمیم گیری ها در پارلمان از صلاحیت ها و وظایف مهم اعضای پارلمان به شمار می رود. قانون اساسی افغانستان و عرف کار پارلمانی این صلاحیت را به نماینده گان تفویض می کند.

در ماده چهارم قانون اساسی افغانستان در این باره ذکر شده است: "حاکمیت ملی در افغانستان به ملت تعلق دارد که به طور مستقیم یا توسط نمایندگان خود آن را اعمال می کند."

همچنان ماده هشتاد و یکم جایگاه شورای ملی را این طور بیان می کند: "شورای ملی دولت جمهوری اسلامی افغانستان به حیث عالی ترین ارگان تقنینی مظهر اراده مردم آن است و از قاطبه ملت نمایندگی می کند."

اصل نماینده گی از مردم، از ماده های ذکر شده قانون اساسی در بالا قوت می گیرد. اعضای ولسی جرگه در دو مورد نماینده گی از مردم موفق بوده اند. (الف) طرح خواست ها و مطالبات مردم در مجالس عمومی و (ب) رسیده گی به عرایض و شکایت آنانی که به کمیسیون ها و مقام های ولسی جرگه مراجعه می کنند. کمیسیون های ولسی جرگه نیز در این مورد کار های خوبی انجام می دهند. رییس مجلس ولسی جرگه در گزارش اجلاس دور اول و دوم یکی از موارد نماینده گی را چنین بیان کرد:

آنچه در کنار سایر موفقیت های ولسی جرگه چشمگیر است، همانا انجام رسالت نماینده گی از مردم است. بسیاری از نماینده گان صدای موکلین خویش را از تربیون ولسی جرگه به گوش حکومت، موکلین و جهانیان رسانیده اند. نمونه برجسته آن فریاد دادخواهی و تظلم در برابر اشتباهات و خطا های نیروهای خارجی است که همواره کشتار غیر نظامیان واقع نگذاشتن به عنعنات ملی افغان ها و بالاخره نقض حرمت مسکن، حملات راکتی و تجاوز آشکار پاکستان به خاک افغانستان، تقبیح اعمال تروریستی را با صدای بلند محکوم و اعتراض خویش را با موضع گیری رسمی بیان داشته اند. از گزارش اجلاس دور اول و دوم ولسی جرگه

طرح خواست های مردم در مجالس عمومی ولسی جرگه از ۱۳۸۹-۱۳۹۰

تعداد نشست ها	موارد
۱۲۹	طرح ۲۷۸ مورد خواست مردم از سوی نماینده گان
	۱۳ مورد استماع مسوولان در کمیسیون سمع شکایت
	۷۴۸ مورد رسیده گی به عرایض مردم

نماینده گی از مردم در سال های ۱۳۹۰ - ۱۳۹۱

نوع نماینده گی	موارد
استماع	۲۷ مورد استماع مسوولان
رسیده گی به عرایض	۷۵۱ عریضه مردم

در مطالعات انستیتوت آشکار شد که بین نماینده گان و موکلین روابط محدود وجود دارد. شماری از نماینده گان از مردم و محل ها بازدید هایی مرتب انجام داده اند. تماس مستقیم بین نماینده و مردم عادی محل بنابر دلایل ذیل کمتر موجود است.^{۳۳}

- **بی/امنیتی؛** نبود امنیت سبب می شود که نماینده گان به محلات سفر نتوانسته و تماس مستقیم آن ها با مردم برقرار نشود. بی امنیتی، حتی سبب شده که از حضور در محافل خویشان و جمعیت های شان انصراف کنند. سه نماینده از اثر بی امنیتی در خانه یا در محافل اقارب شان کشته شده اند.

- **کمبود آگاهی در باره اصل نماینده گی؛** گاهی طرح مطالبات و خواسته ها از سوی مردم و هم از سوی نماینده گان مطابق مسوولیت های نماینده گی نمی باشد. گاهی هم شماری از نماینده گان از این اصل، و در مجموع از موقف عضویت شورای ملی برای کسب امتیاز، معامله، گرفتن قرارداد ها و مقرری وابستگان سوء استفاده های شخصی می کنند.

- **کمبود علاقه مندی نماینده گان؛** شماری از نماینده گان از مردم و موکلین شان فاصله گرفته اند و بنابر این به مطالبه های شان کمتر رسیده گی و توجه می کنند. تغییر محل بود و باش، قید و قيود امنیتی، مصروفیت های دومی اعم از اقتصادی و سیاسی، سبب عدم دسترسی آسان مردم به نماینده گان می شود.

- **نبود برنامه مشخص؛** در مواردی مجلس و هر نماینده برنامه نماینده گی از مردم ندارند. در این صورت به تصادف ها و مراجعه های مردم بسنده می شود.

- **کمبود امکانات، نداشتن دفتر به ولایات؛** منابع مالی مجلس نماینده گان به منظور ایجاد دفتر های ارتباط برای نماینده گان در یک یا چند ولایت محدود است. تعداد انگشت شمار نماینده گان با استفاده از امکانات شخصی دفتر نماینده گی شان در ولایت مربوط را باز کرده اند و در این زمینه کامیابی هایی هم دارند. اما این امکان برای همه نماینده گان مقدور نمی باشد.

هرچند در عرصه نماینده گی کامیابی هایی وجود دارد، اما مصاحبه شونده گان کار های انجام شده را کافی نمی دانند. روش های نماینده گی به مراجعه و شکایات مردم محدود شده است. مراجعه نماینده گان به مردم و بازپرسی از خواست های آنان کمتر و در در نمونه های شخصی موجود است. شماری از نماینده گان در هنگام فراغت از دوره های کاری به عوض رسیده گی به مردم و سفر به ولایات، به سفر های خارجی و فعالیت های سیاسی و اقتصادی مصروف می شوند و کمتر به امور موکلان شان رسیده گی می کنند.

---

۳۳ - مصاحبه های مستقیم انستیتوت با نماینده گان.

نتیجه گیری

آغاز فعالیت قوه مقننه در افغانستان در ردیف تفکیک قوا، ایجاد دولت دموکراتیک، پاسخ گو، شفاف و مسوولیت پذیر، یکی از دست آورد های مهم مردم افغانستان است که به کمک جامعه جهانی محقق شده است. از این دیدگاه ولسی جرگه گام های نخستین را در مسیر طولانی تحقق اصل حاکمیت مردم، حاکمیت قانون، قانون پذیری، پاسخ گویی و مسوولیت پذیری نهاد ها و نماینده گی از مردم برداشته است.

ولسی جرگه در تصویب قانون حرکت پیش رونده دارد. تصویب قانون در سال ۱۳۹۱ قریب چهار مرتبه افزایش را نسبت به سال ۱۳۹۰ نشان می دهد. روش های تصویب قانون بهتر شده و رو به تکامل است.

روش های نظارتی هم بهتر شده است. نشست های استماعیه، استجوابیه و استیضاحیه علی الرغم دشواری ها بهبود یافته است. کمیسیون های ۱۸ گانه و کمیسیون بررسی زمین های غصب شده دست آورد هایی در زمینه های نظارتی کسب کرده اند.

نقش نماینده گی ولسی جرگه و اعضای آن در برنامه ریزی ها، تصویب قانون و تصمیم گیری ها با گذشت هر روز بهتر ظاهر می شود. دریافت روز افزون عرایض مردم از سوی کمیسیون ها نمایانگر علاقه مندی مردم به کارهای ولسی جرگه است و آنان در شناخت این نهاد به مثابه نماینده شان اهمیت می دهند.

مناسبات و هماهنگی کاری بین قوای سه گانه در سطح نازل قرار دارد که سبب تضعیف جایگاه و اعتبار آنان می گردد. بخصوص قوه اجرائیه، شماری از مصوبه ها، مطالبه ها و خواست های مبتنی بر قانون قوه مقننه را نادیده می گیرد.

برنامه های ارتقای ظرفیت اعضای پارلمان سبب تغییر کیفی کارکرد آنان نشده است. در نشست های عمومی و در بحث های تصویب قوانین شماری از نماینده گان عصبیت های مذهبی، سنتی و برداشت های شخصی شان را تحمیل و مسایل عام اجتماعی را تحت شعاع محافظه کاری، سنت گرایی و تعصب قرار می دهند.

همکاری نهاد های داخلی و خارجی که برای ارتقای ظرفیت پارلمان کار می کنند ناکافی، سطحی و ناموثر است و در میان خود نیز هماهنگی لازم ندارند.

ولسی جرگه و بخصوص هیئت اداری آن، پلان مقید به زمان کاری، هدف ها و دیده گاه های دورنمایی ندارند. بعضی وقت ها، تصمیم در مورد اجنداها و فیصله ها به گونه تصادفی و گاهی نظر به فشار های داخلی و بیرون از ولسی جرگه گرفته می شود.

ولسی جرگه در کل و اعضای آن به گونه‌ی خاص، در هر سه عرصه کاری یعنی قانون گذاری، نظارت بر اعمال حکومت و نماینده گی از مردم، دارای مشاوران و همکاران دواطلب و استخدام شده نمی باشند که در موارد خاص از تجربه و آگاهی آنان بهره گیرند.

گروپ های نیرومند پارلمانی عرض اندام نکرده اند و بنابر این تصامیم و بحث ها به محور های شخصی و انفرادی کشانده می شود که خیلی زمانگیر بوده، فرصت ها و منابع زیاد را بی جهت مصروف می کند.

برای بهبود نقش و رفتار اعضای ولسی جرگه از امکانات و تجربه کمیته های بین الپارلمانی با کشورهای جهان و منطقه استفاده عملی و نظری صورت نگرفته است.

قابل درک است که پارلمان افغانستان تافته جدا بافته از وضعیت اجتماعی سیاسی کشور نیست. بنابر این فضای عمومی نبود و کمبود مدیریت علمی، بی توجهی به مسلک، پارتی بازی، واسطه بازی،

تمایل به زراندوزی از راه فساد، قاچاق و اختلاس، خود بزرگ بینی و عدم علاقه به آموزش و تغییر، بر روند کار پارلمان و از جمله ولسی جرگه اثر می گذارد. در چنین فضایی که بازپرس و مسوولیت پذیری در سطح بسیار نازل قرار دارد، کارکرد پارلمان هم نمی تواند عاری از این گرایش ها باشد. از این رو، نیاز آموزش و ایجاد طرزالعمل های موثر و کارا در پارلمان بسیار مهم پنداشته می شود.

انستیتوت زنان، صلح و امنیت در حالی که دست آورد های ولسی جرگه را به دیده قدر می نگرند، در صدد است که دست آورد های مثبت برجسته شوند و تعمیم یابند. در عین حال کمبود ها و نواقص با نظر داشت نیاز به غنی ساختن طرزالعمل ها با استفاده از تجربه های جامعه جهانی و به کار بست توصیه ها و مشوره های ملی، نهاد های جامعه مدنی و مردم، شناسایی و دور گردند. انستیتوت، در جریان بررسی، مصاحبه ها و بازدید ها، یک سلسله خلاها و کاستی ها را در قانون گذاری، نظارت و نمایندگی از مردم دریافت کرد. در این بخش، شماری راه حل ها و تدابیر پیش گیری کننده یا سمت دهنده را که برای بهبود و ارتقای کیفی کار ولسی جرگه مفید پنداشته می شود، ذکر می کند.

اول - ساختاری

- ۱- پارلمان باید در قانون انتخابات، شرایط و معیار هایی را برای کاندیدان پارلمان وضع کند. معیار های ملی و مطابق به وضعیت اجتماعی-فرهنگی طوری در نظر گرفته شود تا از ورود اشخاص تصادفی، سوء استفاده گر، قانون گریز و نابلد به امور قانون گذاری، نظارت و نمایندگی از مردم تا حدی جلوگیری به عمل آید.
- ۲- هیئت اداری و اعضای پارلمان نقش شان را در تقویت و موثریت کار گروپ های پارلمانی خاصاً در قانون گذاری و نمایندگی از مردم، طوری بهتر سازند که این گروپ ها نقش جدی تر و مهم تر به عهده گیرند.
- ۳- به منظور تامین شفافیت، حساب دهی، مسولیت پذیری و عملکرد بهتر کارهای ولسی جرگه باید یک نهاد بیرونی نظارت کننده دعوت شود تا جریان کار ها را ارزیابی نموده برای اجرای بهتر و موثر آن، سفارش های عملی به ولسی جرگه آماده کند.
- ۴- ریاست ولسی جرگه، برای بهبود روابط این نهاد با قوای اجراییه و قضاییه تدابیر عملی روی دست گیرد.

دوم - برنامه ای

- ۵- پلان کاری مبتنی بر هدف های دور نمایی ولسی جرگه ترتیب شود. این پلان هدف های گام به گام ولسی جرگه را نشانی و مسوولان را به اجرای مرتب آن رهنمایی کند. در پلان، موضوع های قابل ارایه به مجلس، مکلفیت های هیئت اداری، کمیسیون ها، گروپ های پارلمانی، نحوه و میزان قانون گذاری، نظارت از اعمال حکومت، نمایندگی، روابط بیرونی و هماهنگی ذکر شود.
- ۶- دستورالعمل رفتاری برای اعضای پارلمان ترتیب شود و اعضا به اجرای آن متعهد گردند. تخطی از این دستورالعمل در داخل و بیرون پارلمان از سوی رییس و کمیسیون مربوط بررسی و به تخطی کننده گوشزد

شود. انسیتوت در انکشاف این دستور العمل در راستای قانون پذیری، شفافیت، حساب دهی و مسوولیت پذیری اعضای پارلمان مساعدت خواهد کرد.

۷- به منظور تقویت نقش مردم محل، بازدید های هدفمند ولایتی نماینده گان و روش های دیگر تامین ارتباط و کسب معلومات و خواست های آنان تقویت شود.

۸- به منظور ثبت و حفظ دست آورد ها، اجرات پارلمان و دسترسی عامه به معلومات در باره اعضای پارلمان، جریده رسمی و وب سایت آن، غنی و مرتباً به روز شود. اطلاعات موجود کافی نبوده و جزییات مورد نیاز را در اختیار استفاده کننده قرار نمی دهد. برای این کار می توان از نسل جوان دارای مهارت های تکنالوژی معلوماتی و دفتر داری بهتر، استفاده کرد.

سوم- بهبود ظرفیت

۹- در بودجه پارلمان و خاصاً ولسی جرگه استخدام مشاوران حقوقی در قانون گذاری، متخصصان اداره و حکومت داری سالم که در کار نظارت دستیار کمیسیون ها و اعضای پارلمان باشند، مدنظر گرفته شود. هیئت اداری و اعضای ولسی جرگه به استفاده از دانش مسلکی، مشوره ها و تجربه این خبره گان متعهد گردند.

۱۰- به منظور پر کردن خلای دانش مسلکی، کمیته یا شورای مشورتی با ترکیب طیف وسیعی از دانشمندان، استادان پوهنتون، اکادمی علوم و جامعه مدنی ایجاد شود.

۱۱- به منظور ارتقای ظرفیت پارلمان نیاز های کاری شناسایی و منابع داخلی و بیرونی ارتقای ظرفیت قانون گذاری، نظارت از کارکرد های حکومت و نماینده گی از مردم، جستجو و به کار انداخته شود.

۱۲- هر نماینده باید مشاوران شخصی و کمک کننده گان مسلکی در کار های مربوط به پارلمان تدارک کند تا نظریات مشخص و تقویت کننده را از آن ها دریابد.

۱۳- در کارهای اساسی پارلمان یعنی قانون گذاری، نظارت از اعمال حکومت و نماینده گی از مردم، باید تجربه، دانش مسلکی، آگاهی از قانون اساسی و تغییر اجتماع امروزی افغانستان در نظر گرفته شود.

۱۴- در مواردی که ماده های قانون اساسی مانند ایجاد کمیسیون نظارت بر اعمال حکومت، محقق نشده است، باید اقدام فوری صورت گیرد.

گزارش دوم

مطالعه افزایش حسابداری، شفافیت و پاسخگویی پارلمان افغانستان

در باره گزارش

گزارش اول مشاهده پارلمانی، در کل ساختار و به گونه ضمنی عملکرد ولسی جرگه را مطالعه کرد. در آن گزارش، در باره تعداد، ترکیب، سیمای قومی، حزبی و میزان تحصیلی اعضای ولسی جرگه معلومات داده شد.

همچنان، سه ساحه مهم و اساسی عملکرد ولسی جرگه یعنی قانونگذاری، نظارت از اعمال حکومت و نماینده گی از مردم نیز بررسی شد.

در گزارش دوم، کمیسیون های دایمی و عملکرد های آنان و نحوه هم آهنگی کاری قوه مقننه افغانستان باقوای اجراییه و قضاییه مطالعه می شود. گزارش از سوی انستیتوت زنان، صلح و امنیت به همکاری مشاهد و مشاور مشاهده پارلمانی آماده شده است.

برنامه مشاهده پارلمانی از سوی موسسه کمک ملی برای دموکراسی (NED) ایالات متحده امریکا مساعدت مالی شده است.

کارکرد کمیسیون های دایمی ولسی جرگه؛ تفکیک قوا، فعالیت قوای سه گانه بر مبنای استقلال عمل و هماهنگی کاری.

آنچه در گزارش آمده است:

اول - کمیسیون های ولسی جرگه

دوم - روابط و هم آهنگی بین سه رکن دولت

سوم - بررسی برنامه های اختصاصی رسانه ها در باره پارلمان

چهارم - نتیجه گیری

پنجم - سفارش ها

روش مطالعه

انستیتوت تحقیقاتی زنان صلح و امنیت مطابق پلان مرتبه، کارکرد های ولسی جرگه افغانستان را با استفاده از روش های ذیل مطالعه کرده است.

مشاهد انستیتوت، همه روزه از جریان کار مجالس عمومی ولسی جرگه و حتی الامکان از جریان کار کمیسیون ها دایمی آن بازدید نموده و گزارش مشاهده خود را به مشاور برنامه سپرده است.

مشاهد و مشاور برنامه با اعضا و مقام های مسوول ولسی جرگه ملاقات های کاری انجام داده و در مورد مسایل مورد نیاز از آنان خواستار معلومات شده است.

*انستیتوت تحقیقاتی زنان،
صلح و امنیت مساعی لازم را
به خرج داد تا معلومات و
آگاهی ها درباره کارکردهای
پارلمان و هم آهنگی قوای سه
گانه دولت را از منابع اصلی
دریافت کند.*

انستیتوت، همچنان از جریده های ولسی جرگه، ملاقات های مستقیم، با اعضا و مسوولان، تحقیق های داخلی و بین المللی در باره پارلمان کشور و اظهارها و نامه های رسمی مقام های مسوول قوای سه گانه دولت برای تثبیت هم آهنگی و روابط کاری این قوا، استفاده نموده است.

شوند و ثبت مصاحبه ها و گفت و گوهای هیئت رهبری و اعضای ولسی جرگه و مقام های قوای سه گانه در رابطه با موضوع تحقیق، یکی از روش های تهیه این گزارش می باشد. به این ترتیب مشاهد برنامه مصاحبه های اختصاصی مقام های یاد شده در تلویزیون ها و سایر رسانه ها را جمع آوری کرده و در صورت نیاز، در تحلیل ها از آن کار گرفته است.

فشرده گزارش

- کمیسیون های هجده گانه ولسی جرگه نقش مهمی در آماده کردن اسناد و مدارک تقنینی برای مجالس عمومی به دوش دارند.
- اکثر کمیسیون ها در کار بررسی طرح قانون موفقانه کار کرده اند. جریان بررسی کار کمیسیون ها بیانگر آن است که در عرصه نظارت از کارکرد های حکومت و همچنان نماینده گی از مردم، کار کمیسیون ها در مجموع در درجه دوم قرار دارد.
- اکثر کمیسیون ها برنامه کاری پیشبینی شده ندارند. با این هم کار های اجرا شده از آغاز دوره شانزدهم تا اسد ۱۳۹۲، شایان ذکر می باشد.
- غیر حاضری های پیهم اعضای کمیسیون سبب عقب مانی کار ها و فیصله های شماری از کمیسیون ها شده است.
- هم آهنگی کاری مطابق قانون تنظیم روابط سلوکی مقام های قوای سه گانه دولت چندان بارز نمی باشد. فضای بی باوری بر این روابط سایه افکنده است.
- رسانه های جمعی به نهاد های شکوه و شکایت نماینده گان از قوه مجریه مبدل شده است. به نظر می رسد که روابط و هم آهنگی بین قوای مقننه و اجراییه کم رنگ باشد.
- در قوای مقننه، اجراییه و قضاییه اداره ها و اشخاصی وجود دارند که به آگاهی دهی همه گانی علاقه نشان نمی دهند و دسترسی به معلومات را محدود می کنند یا حتی مانع می شوند.
- نیاز به هم آهنگی روابط و استقلال عمل قوای سه گانه یکی از مطالبه های مهم دموکراسی می باشد.
- بررسی های نشان داد که ارتقای ظرفیت در کمیسیون ها از اهم مسایل است. تخصص اعضای کمیسیون ها برای کارشناسی مسایل مربوط کفایت نمی کند.
- گزارش های انستیتوت زنان، صلح و امنیت در باره مشاهده حسابدگی، شفافیت و مسوولیت پذیری پارلمان مورد توجه شماری زیادی از نماینده گان، جامعه مدنی، روشنفکران و سازمان های بین المللی همکار قرار گرفته است. آن ها بر تحلیل های بیشتر با محتوای عمیق و سفارش های عملی تاکید کرده اند.

فصل اول

کمیسیون های دایمی ولسی جرگه

ولسی جرگه افغانستان بر مبنای اصول وظایف داخلی دارای هجده کمیسیون دایمی می باشد.^{۳۴} هر یک از این کمیسیون ها متشکل از اعضای داوطلب ولسی جرگه است و متناسب به مسلک و تجربه تعیین می شود. لست داوطلبان عضویت در کمیسیون های دایمی، به اساس درخواست و علاقه مندی خود آن ها، از سوی هیئت اداری اعلام و در مجلس عمومی تصویب می شود. مطابق اصول وظایف داخلی، هر کمیسیون می تواند از ده الی بیست و پنج عضو داشته باشد. یک شخص همزمان صرف عضویت یک کمیسیون را کسب کرده می تواند.

هر کمیسیون، در نخستین نشست، به ریاست مسن ترین عضو که خود نامزد نباشد، رییس، نایب و منشی خویش را با اکثریت آرای حاضر برای مدت یک سال انتخاب می کند. البته انتخاب بیش از این مدت، به پیشنهاد یک ثلث و تصویب دو ثلث اعضای کمیسیون صورت گرفته می تواند.^{۳۵}

قابل ذکر است که کمیسیون های دایمی ولسی جرگه، وظایف بس مهم و اساسی مربوط به کار جلسه های عمومی را انجام می دهند. این کمیسیون ها مطابق اصول وظایف داخلی مطالعه های نخستین را انجام، و در باره مسایل مختلف بحث و رای زنی می کنند. در عین حال سفارش ها و پیشنهادهایی را برای سهولت بخشی تصویب مجالس عمومی مطرح می کنند. کمیسیون ها مطابق لایحه وظایف داخلی، دارای صلاحیت ها و وظایف تثبیت شده می باشند.

- کمیسیون های دایمی ولسی جرگه:**
- ۱- کمیسیون امور بین المللی.
  - ۲- کمیسیون امور داخلی (امنیت داخلی، تحکیم سرحدات، امنیت ملی، اداره محلی).
  - ۳- کمیسیون امور دفاعی و تمامیت ارضی.
  - ۴- کمیسیون مالی، بودجه، محاسبات عمومی و امور بانک ها.
  - ۵- کمیسیون عرایض و سمع شکایات.
  - ۶- کمیسیون امور تقنین.
  - ۷- کمیسیون امور زنان، جامعه مدنی و حقوق بشر.
  - ۸- کمیسیون امور عدلی و قضایی، اصلاحات اداری و مبارزه با ارتشا و فساد اداری.
  - ۹- کمیسیون اقتصاد ملی، سازمان های غیر حکومتی، انکشاف دهات، زراعت و مالداری.
  - ۱۰- کمیسیون مبارزه با مواد مخدر، مسکرات و فساد اخلاقی.
  - ۱۱- کمیسیون مواصلات، مخابرات، امور انکشاف شهری، تهیه مسکن، تهیه آب و برق و امور شاروالی ها.
  - ۱۲- کمیسیون امور دینی، فرهنگی، معارف، تحصیلات عالی.
  - ۱۳- کمیسیون صحت، تربیت بدنی، کار و کارگر و جوانان.
  - ۱۴- کمیسیون معلولین، معیوبین، بازماندگان شهدا و بیوه ها.
  - ۱۵- کمیسیون کوچی ها، قبایل، امور مهاجرین و بی جا شده گان.
  - ۱۶- کمیسیون منابع طبیعی و محیط زیست.
  - ۱۷- کمیسیون مصنونیت، حقوق و امتیازات اعضای ولسی جرگه.
  - ۱۸- کمیسیون تقنین مرکزی و نظارت بر اجرای قانون.

در باره ترکیب و عمده ترین کارکرد های کمیسیون ها در صفحه های بعدی معلومات مفصل ذکر می شود.

۳۴ - ماده بیست و دوم اصول وظایف داخلی ولسی جرگه.

۳۵ - ماده های بیست و سوم الی بیست و پنجم اصول وظایف داخلی ولسی جرگه.

کمیسیون اختصاصی بررسی و مطالعه اعمال حکومت

جرگه مطابق ماده هشتاد و نهم قانون اساسی به پیشنهاد یک ثلث اعضای خویش کمیسیون خاص را پیرامون بررسی و مطالعه اعمال حکومت تعیین می نماید. تعداد اعضای کمیسیون خاص حد اقل بیست و یک عضو می باشند. ترکیب این کمیسیون ممثل کامل جرگه بوده و لست اعضای آن باید در جلسه عمومی جرگه تصویب شود.

کمیسیون خاص بررسی و مطالعه اعمال حکومت در اولین جلسه خویش رییس، نائب و منشی کمیسیون را به اکثریت حاضر انتخاب می نماید.

جرگه هدایات لازم را به ارتباط وظیفه، موضوعات مورد بحث و مسایلی که ساحه کاری کمیسیون خاص را احتوا می کند، صادر می نماید. نصاب جلسات کمیسیون خاص با حضور اکثریت اعضای آن تکمیل و تصامیم آن با اکثریت حاضر تصویب می گردد.

وظیفه کمیسیون با ختم عملیه بررسی و مطالعه موضوع مورد نظر اختتام می یابد، ميعاد این عملیه حداکثر شش ماه می باشد.

ميعاد فوق عندالضرورت با ارائه دلایل موجه به پیشنهاد کمیسیون از جانب جرگه تمدید شده می تواند. کمیسیون خاص نتایج بررسی و مطالعه موضوع مورد نظر را به جرگه می سپارد.

از ماده های سی و چهارم، سی و پنجم و سی و هشتم لایحه وظایف داخلی ولسی جرگه

وظایف و صلاحیت های کمیسیون ها

- ۱- بررسی طرح قانون که توسط رییس جرگه ارجاع می گردد.
- ۲- پیشنهاد تعديلات در مورد طرح قانون و مسایل بودجوی.
- ۳- ارائه طرح قانون.
- ۴- تهیه و تقدیم گزارشات و سفارشات به جرگه.
- ۵- بررسی و طی مراحل سایر امور که نظر به احکام قانون اساسی در حیطه صلاحیت جرگه می باشد.

کمیسیون ها نظر به لزوم دید خویش می توانند نهاد های اجتماعی را به شمول سازمان های ملی و بین المللی غیر حکومتی جهت استماع و استجواب به جلسات خود فرا خوانند. ۳۶

هر عضو باید در تمام جلسه های کمیسیون حاضر باشد و در کار کمیته های فرعی آن فعالانه اشتراک کند. در صورت مریضی یا سایر حالات مجبره که مانع اجرای وظیفه می گردد، از غیابت خویش به هیئت اداری کمیسیون اطلاع دهد. نصاب جلسه های کمیسیون با حضور اکثریت اعضا تکمیل و تصامیم آن با اکثریت اعضای حاضر گرفته می شود. ۳۷

آجندای کار جلسات کمیسیون توسط هیئت اداری کمیسیون ترتیب می گردد.

کمیسیون ها قبل از ختم هر اجلاس گزارش کاری شان را در مدت پانزده دقیقه در جرگه عمومی ارائه می نمایند.

هر کمیسیون دایمی، برای مسایل خاص کمیته های فرعی ایجاد کرده می تواند.

کمیسیون های دایمی عنداللزوم می توانند کمیته مشترک موقت را نیز ایجاد نمایند. تعداد اعضای این کمیته حد اکثر بیست و یک عضو بوده می تواند. ایجاد کمیته مشترک موقت و لست اعضای آن توسط جرگه به تصویب می رسد.

۳۶ - ماده بیست و هشتم اصول وظایف داخلی ولسی جرگه.

۳۷ - ماده بیست و هشتم اصول وظایف داخلی ولسی جرگه.

ترکیب، تعداد و سایر مشخصه های کمیسیون های ولسی جرگه ۳۸

اعضای کمیسیون امور بین المللی ولسی جرگه								
شماره	نام	موقف	تحصیل	رشته تحصیل	جنس	ولایت	سن	زبان مادری
۱	محمد نور اکبری	معاون	لیسانس	علوم سیاسی	مرد	دایکندی	۴۸	دری
۲	بی بی حمیده یوسفی	منشی	دپلومه	فارمسی	زن	کندهار	۲۸	پشتو
۳	آرین یون	عضو	ماستر	ادبیات	زن	ننګرهار		پشتو
۴	داکتر جعفر مهدوی	عضو	دوکتورا	روانشناسی	مرد	کابل	۳۳	دری
۵	قاضی راحله سلیم	عضو	لیسانس	حقوق	زن	پنجشیر	۴۴	دری
۶	سید علی کاظمی	عضو	لیسانس	طب	مرد	کابل	۴۰	دری
۷	شکرپه عیسی خیل	عضو	لیسانس	ادبیات	زن	بغلان	۴۴	پشتو
۸	داکتر عبدالقیوم سجادی	عضو	دوکتورا	حقوق و علوم سیاسی	مرد	غزنی	۳۲	دری
۹	فرشته انوری	عضو	لیسانس	تجارت	زن	ننګرهار	۳۴	پشتو
۱۰	فریده حمیدی	عضو	دپلومه	معلم	زن	نیمروز	۴۴	بلوچی
۱۱	حاجی محمد داوود کلکانی	عضو	لیسانس	حقوق و علوم سیاسی	مرد	کابل	۴۱	دری
۱۲	حاجی محمد عمر ننگیالی	عضو	لیسانس	کمپیوتر ساینس	مرد	کندهار	۴۴	پشتو
۱۳	داکتر محمود خان	عضو	لیسانس	طب	مرد	کندهار	۳۱	پشتو
۱۴	نادر خان کتواری	عضو	دپلوم	معلم	مرد	پکتیکا	۵۴	پشتو
۱۵	بی بی حمیده اکبری	//	۱۲ پاس		زن	کندهار	۲۸	//
۱۶	حاجی عاشق الله وفا	//	۱۲ پاس	۱۲		بغلان	۴۲	دری
۱۷	ناهید فرید	عضو	ماستر	روابط بین الملل	زن	هرات	۲۶	دری

از هفده عضو کمیسیون روابط بین المللی، شش تن (۳۵ درصد) با تحصیلات عالی مطابق مسلک و رشته عمومی در آن حضور دارند. سایر اعضا (۶۵ درصد) در رشته طب، ادبیات، کامپیوتر ساینس، معلمی و سایر رشته ها آموزش دیده اند.

کارکرد ها

این کمیسیون از شروع کار خویش در دوره شانزدهم (دلو ۱۳۸۹ تا اسد ۱۳۹۲) در کل ۱۰۸ نشست عادی و ۸ نشست استماعیه دایر کرده، ۵۱ طرح قانون را مطالعه، ۵۹ موافقتنامه با کشورهای خارجی را بررسی و تایید نموده است. همچنان ۴۹ مورد بررسی نظارتی را انجام داده و در ۱۷ مورد از مردم نماینده گی داشته است. در همین مدت ۴۶۵ نامه درموارد گوناگون به ارگان های مختلف ارسال نموده که عمدتاً شامل بررسی شکایت ها و خواسته های مردم و عریضه ها می باشد.

۳۸ - مدارک و معلومات های هجده گانه ولسی جرگه از کتاب تحلیلی از کتاب معلوماتی آن.دی آی منتشره می ۲۰۱۲ با کمی تلخیص گرفته شده است.

مشاهده مستقیم

در نشست این کمیسیون، نخست در مورد موافقتنامه همکاری جمهوری اسلامی افغانستان و دولت شاهی ناروی بحث صورت گرفت. در این موافقتنامه، در رابطه به همکاری های طرفین در بخش های مختلف سیاسی، امنیتی، انکشافی و اقتصادی، منطوقی، حکومت داری و حاکمیت قانون تذکر به عمل آمده و ناروی متعهد شده است در موارد یاد شده، با افغانستان همکاری نماید. همچنین ذکر شده بود که طرفین همدیگر را در جلوگیری از قاچاق، ترافیک و مهاجرت های غیر قانونی همکاری نمایند.

در بخش دیگر، طرح قانون سرپرستی اطفال و تعدیلات پیشنهادی کمیسیون امور عدلی و قضایی در مورد این قانون، بحث و گزارشگر کمیسیون در زمینه معرفی گردید.

این کمیسیون کمیت لازم تخصص در امور بین المللی را ندارد. روی هم رفته کار های کمیسیون به تناسب سایر کمیسیون ها در عرضه نظارتی و نماینده گی از مردم برجسته تر است. محتوای کاری مجلسی که مشاهد انستیتوت در آن اشتراک کرده بود، خوب ارزیابی می گردد.

اعضای کمیسیون امنیت داخلی							
شماره	نام	موقف	تحصیلات	رشته تحصیلی	جنس	ولایت	سن
۱	محمد نعیم لالی	رئیس	شهادت نامه	صنف ۱۲	مرد	کندهار	۳۴
۲	حاجی سخی مشوانی	معاون	شهادت نامه	صنف ۱۲	مرد	کنر	۴۷
۳	الحاج میرداد نجرابی	منشی	لیسانس	حقوق و علوم سیاسی	مرد	کاپیسا	۴۷
۴	عبدلحمند درانی	عضو	صنف ۱۰		مرد	میدان وردک	۵۲
۵	انورخان اوریاخیل	عضو	شهادت نامه	صنف ۱۲	مرد	کابل	۵۵
۶	فضل عظیم زلمی مجددی	عضو	لیسانس	جیولوجی	مرد	بدخشان	۵۶
۷	انجنیر محمد اقبال کوهستانی	عضو	۱۲ پاس		مرد	غور	۵۰
۸	انجنیر محمد عالم قرار	عضو	شهادت نامه	صنف ۱۲	مرد	لغمان	۵۲
۹	الحاج محمد الماس زاهد	عضو	شهادت نامه	صنف ۱۲	مرد	پروان	۵۰
۱۰	محمد حسن مموزی	عضو	شهادت نامه	صنف ۱۲	مرد	لغمان	۴۸
۱۱	سمونیار وژمه ساپی	عضو	لیسانس	اکادمی پولیس	زن	کنر	۴۸
۱۲	دلاور ایماق	عضو	لیسانس	اکادمی پولیس	مرد	بغلان	۴۸
۱۳	حاجی عبدالحی اخندزاده	عضو	لیسانس	کمپیوتر ساینس	مرد	هلمند	۲۷
۱۴	ابراهیم ملک زاده	عضو	شهادت نامه	صنف ۱۲	مرد	غور	۴۵
۱۵	شکیبا هاشمی	عضو	لیسانس	ساینس	زن	کندهار	۳۵
۱۶	محمد نواب منگل	عضو	شهادت نامه	صنف ۱۲	مرد	پکتیا	۵۵
۱۷	الحاج کرام الدین رضازاده	عضو	مدرسه	.	مرد	غور	۴۱
۱۷	ناجیه ایماق	عضو	لیسانس	اقتصاد	زن	پکتیکا	۴۳
۱۹	عطاء الله جان حبیب	عضو	لیسانس	اقتصاد	مرد	کندهار	۲۸
۲۰	جنرال نظیفه ذکی	عضو	دپلومه	اکادمی پولیس	زن	کابل	۴۷
۲۱	حضرت علی	عضو	۱۲ پاس	.	مرد	ننګرهار	پشه بی

از بیست و یک عضو کمیسیون امنیت داخلی سه تن (۱۴،۳ درصد) مسلکی و متباقی هجده تن (۸۵،۷ درصد) دارای تحصیلات صنف دوازدهم یا آموزش های عالی در سایر رشته ها هستند.^{۳۹}

کارکرد ها

این کمیسیون در دوره شانزدهم (دلو ۱۳۸۹ تا اسد ۱۳۹۲) ۱۳۱ نشست عادی، ۲۷ نشست استماعیه دایره، ۵۵ طرح قانون را بررسی کرده و در ۱۸ مورد نظارت داشته است. همچنان ۴ موافقتنامه بین دولت افغانستان با کشورهای خارجی را تایید نموده است. در همین مدت ۶۳۵ عریضه مراجعه کننده گان را به ادارات دولتی و مقام های ذیربط ارسال کرده است.^{۴۰}

مشاهده مستقیم

در نشست این کمیسیون روی وضعیت امنیتی کشور در مرکز و ولایت ها بحث و تبادل نظر صورت گرفت. پیژندوال های وزارت های دفاع ملی و امور داخله و رییس کادر و پرسونل ریاست عمومی امنیت ملی نیز حضور داشتند. و در رابطه به چگونگی اعطای رتب جنرالی برای تعدادی از افسران در وزارت های دفاع ملی و امور داخله و ریاست عمومی امنیت ملی گزارش اراه کردند.

در وزارت دفاع ملی به مناسبت ۲۸ اسد سالروز استقلال کشور به تعداد ۴۶ تن به رتبه جنرالی ارتقا کرده اند که از جمله ترفیعات ۴۴ تن آنان طور نوبتی و دو تن دیگر به شکل فوق العاده صورت گرفته است؛ طوری که از رتبه تورنجنرالی به دگر جنرالی یک تن، از رتبه برید جنرالی به تورنجنرالی ۶ تن و از دگروالی به برید جنرالی ۳۶ تن ترفیع نموده اند.

اعضا پرسش های شان را در رابطه به نحوه تبدیلی منسوبانی که مدت سه سال در ولایات نا امن خدمت می کنند و مطابق قانون باید به ولایات امن تبدیل شوند، مطرح نمودند. که پاسخ های ارائه شده از سوی مسوولان قناعت اعضای کمیسیون را فراهم نکرد. تصمیم بر آن باشد که عدالت تامین شود؛ میتوان منسوبانی که مصروف خدمت در ساحات تحت تهدید بلند در جنوب قرار دارند، به بعضی نقاط در شرق و شمال که تهدید کمتر است، تبدیل و برعکس منسوبان ساحات شمال در جنوب توظیف گردند.

کمیسیون از کمیت لازم تخصص برای بررسی مسایل امنیت داخلی برخوردار نیست. موارد کم نظارت وجود دارد اما نماینده گی که بخش مهم را احتوار می کند، به مشاهده نمی رسد. جریان مشاهده یک نشست می رساند که اعضای کمیسیون به مسایل مطروحه یعنی تبدیلی بادقت لازم برخورد می کنند.

۳۹ - معلومات مربوط به تحصیلات، تخصص و سایر اطلاعات از جریده های نشر شده دوره شانزدهم شورایملی گرفته شده است.

۴۰ - کارکرد های کمیسیون های ولسی جرگه از اسناد و معلومات های داده شده از سوی مسوولان کمیسیون ها نقل شده است.

کمیسیون امور دفاعی و تمامیت ارضی

شماره	نام	موقف	تحصیلات	رشته تحصیلی	جنس	ولایت	سن	زبان مادری
۱	شکریه بارکزی	رئیس	لیسانس	باستان شناسی و زمین شناسی	زن	کابل	۳۹	پشتو
۲	شایسته باز ناصری	عضو	شهادت نامه	صنف ۱۲	زن	کندهز	۳۵	پشتو
۳	حاجی آغا جان	عضو	صنف ۶	صنف ۶	مرد	کاپیسا	۵۴	پشه یی
۴	علی اکبر قاسمی	عضو	شهادت نامه	صنف ۱۲	مرد	غزنی	۵۷	دری
۵	ملاعزت الله عاطف	عضو	//	//	مرد	کابل		
۶	حاجی محمد ظاهر قدیر	عضو	لیسانس	حقوق	مرد	ننگرهار	۳۸	پشتو
۷	حاجی محمد اسمائیل	عضو	.	صنف ۹	مرد	جوزجان	۵۷	ترکمنی
۸	الحاج فتح الله قیصاری	عضو	.	مدرسه خصوصی	مرد	فاریاب	۴۸	ازبک
۹	سمین بارکزی	عضو				هرات		
۱۰	همایون همایون	عضو	شهادت نامه	صنف ۱۲	مرد	خوست	۳۷	پشتو
۱۱	گل محمد پهلوان	//	مدرسه	.	مرد	فاریاب	۴۰	ازبک
۱۲	نثار احمد غوریانی	//	شهادت نامه	صنف ۱۲	مرد	هرات	۵۰	دری

از دوازده عضو کمیسیون امور دفاعی و تمامیت ارضی هیچ یک (صفر درصد) از آموزش های مربوط به امور دفاعی و سرحدی برخوردار نمی باشند. بر علاوه به استثنای دارنده گان دو لیسانس در باستان شناسی و حقوق (۲۰ درصد) اعضای دیگر (۸۰ درصد) دارای سند آموزشی صنف دوازدهم، پایینتر از آن و حتی یک مورد دارای تعلیمات خصوصی می باشند.

کارکرد ها

این کمیسیون در دوره شانزدهم در کل ۹۴ نشست عادی، ۱۳ نشست استماعیه و ۲۵ نشست استجوابیه دایر کرده است. ۲۳ طرح قانون را بررسی نموده و از ۱۹ مورد نظارت کرده است. در این مدت ۴۳۰ عریضه مردم را به اداره های ذیربط ارسال نموده است.

مشاهده مستقیم

در نشستی که مشاهد انستیتوت نیز در آن اشتراک داشت، روی وضعیت امنیتی کشور در مرکز و ولایت ها بحث و تبادل نظر صورت گرفت. نقش وزارت های دفاع ملی، امور داخله و ریاست عمومی امنیت ملی در مورد تشخیص علت های اساسی نا امنی های اخیر در مرکز و ولایات، اتخاذ تدابیر امنیتی مراکز انتخاباتی، اتخاذ پلان های استراتیژیک کوتاه مدت و درازمدت بعد از انتقال کامل مسوولیت های امنیتی و علت های اساسی نا امنی های مسیر شاهراه های ترانزیتی کشور، موضوع این بحث بود.

ترکیب کمی و کیفی این کمیسیون پاسخ گوی تحلیل، نقد و سفارش های مسلکی امور دفاعی کشور نمی باشد. در کمیسیون، هیچ متخصص و برنامه ساز سیاست نظامی حضور ندارد که بتواند نظریات بهتری در امور دفاعی عرضه کند.

کمیسیون مالی، بودجه، محاسبات عمومی و امور بانک ها							
شماره	نام	موقف	تحصیلات	رشته تحصیلی	جنس	ولایت	سن
۱	حاجی امیر خان یار	رئیس	۱۴ پاس	.	مرد		زبان مادری
۲	رقیه نایل	معاون	شهادت نامه	صنف ۱۲	زن	غور	۳۳
۳	انجنیر کمال	منشی	ماستر	رهبری و مدیریت	مرد	کنده	۳۸
۴	لیاقت الله بابکر خیل	عضو	شهادت نامه	صنف ۱۲	مرد	خوست	۳۵
۵	حاجی محمد اکبر ستانکزی	عضو	شهادت نامه	صنف ۱۲	مرد	لوگر	۳۱
۶	صدیق احمد عثمانی	عضو	لیسانس	ساینس	مرد	پروان	۵۹
۷	شینکی کروخیل	عضو	لیسانس	علوم سیاسی	زن	کابل	۴۹
۸	صادقی زاده نیلی	عضو	لیسانس	علوم دینی	مرد	داکندی	۴۵
۹	ذکیه سنگین	عضو	لیسانس	ساینس	زن	پروان	۳۳
۱۰	هما سلطانی	عضو	لیسانس	انجنیر	زن	غزنی	۳۷
۱۱	لیلما ولی حکیمی	عضو	لیسانس	تاریخ و فلسفه	زن	ننگرهار	۴۵
۱۲	رئیس عبدالباقی	عضو	شهادت نامه	صنف ۱۲	مرد	تخار	۴۲
۱۳	زیفون صافی	//			زن	دایکندی	
۱۴	حمیده اکبری	//	لیسانس	انجنیر	زن	میدان وردک	۳۷
۱۵	انجیر سید اکرام	//	لیسانس	انجیر	مرد	ننگرهار	۴۲
۱۶	باز محمد جوزجانی	عضو	شهادت نامه	صنف ۱۲	مرد	جوزجان	۴۷
۱۷	محمد عظیم محسنی	عضو	لیسانس	ادبیات	مرد	بغلان	۳۶

از هفده عضو کمیسیون مالی، بودجه، محاسبات و امور بانکی یازده تن آنان (۶۴ درصد) دارای اسناد لیسانس ذکر شده اند. متباقی اعضا فارغان صنف دوازدهم اند. هیچ یک از اعضای این کمیسیون (صفر درصد) تخصص مربوط به نیازمندی های کمیسیون یعنی امور مالی، محاسبات و امور بانکی را ندارد.

کارکردها

این کمیسیون در دوره شانزدهم، ۹۸ نشست عادی، ۳۹ نشست استماعیه و ۲۰ نشست استجوابیه دایر کرده است. در مجموع ۶۹ طرح قانون را بررسی و ۴ موافقتنامه را تایید کرده است. از ۶ مورد نظارت نموده و ۹۷۶ نامه و عریضه درخواست دهنده گان را به اداره های ذیربط ارسال کرده است.

مشاهده مستقیم

مشاهد انستیتوت زنان، صلح و امنیت، در سه نشست پیاپی این کمیسیون اشتراک کرد. محاسبات عمومی و امور بانکها با اشتراک وزیر صحت عامه، معین اداری و رئیس خزاین وزارت مالیه، معین مسلکی اداره عالی تفتیش، معین تامیناتی وزارت امور داخله، معاون وزارت دفاع ملی و معاون مالی اداره مستقل ارگان های محلی، پیرامون قطعیه سال مالی ۱۳۹۱ مورد بحث قرار داده شد.

روز دیگر، نشست مشترک از ۸ کمیسیون دیگر دایر گردید و در رابطه به قطعیه سال ۱۳۹۱ بحث و تبادل نظر صورت گرفت. مصرف بودجه سال ۱۳۹۱ به ۵۰ درصد هم نرسیده است. اداره تفتیش مرکزی گزارش داد که در بودجه ۱۳۹۱ خلاف طرزالعمل ها کار صورت گرفته است. وزارت های داخله، دفاع، مالیه، ارگان های محلی و وزارت

صحت عامه خلاف قانون بودجهٔ شان را مصرف کرده اند. کود ۲۱ در وزارت ها کود ذخیره ای است و قابل مصرف نمی باشد، اما این وزارت ها خلاف قانون از کود ۲۱، به کود ۲۰ یعنی کود مصرفی پول انتقال داده اند.

ترکیب کیفی این کمیسیون از نظر مسلکی در پایین ترین سطح ممکن قرار دارد. در نشستی که مشاهده کمیسیون حضور داشت، در بحث قطعی، کمیسیون با توجه به معلومات ادارهٔ تفتیش به معلول ها پی برد، اما قادر به دریافت علت های مصرف پایین بودیجه نگردید.

اعضای کمیسیون عرایض و سمع شکایات							
شماره	نام	موقف	تحصیلات	رشته تحصیلی	جنس	ولایت	سن
۱	الحاج عبیدالله بارکزی	رییس	شهادت نامه	صنف ۱۲	مرد	ارزگان	۵۲
۲	حاجی محمد عارف طیب	معاون	دیپلومه	صنف ۱۴	مرد	هرات	۴۷
۳	ابدالی محمدی	منشی				سمنگان	
۴	وکیل عبدالجبار	عضو	لیسانس	حقوق	مرد	تخار	۵۶
۵	داکتر عصمت الله شینواری	عضو	لیسانس	طب دندان	مرد	ننگرهار	۳۷
۶	عبدالجبار قهرمان	عضو	لیسانس	نظامی	مرد	هلمند	۵۱
۷	حاجی خیر محمد ایماق	عضو	شهادت نامه	صنف ۱۲	مرد	سرپل	۴۹
۸	عزت الله عاطف	عضو	شهادت نامه	صنف ۱۲	مرد	کابل	۵۱
۹	امیر جان دولت زی	عضو	شهادت نامه	صنف ۱۲	مرد	ننگرهار	۵۱
۱۰	عبدالغفار قایل	عضو	//	//	مرد	//	۵۴
۱۱	رحمان رحمانی	عضو	لیسانس	علوم دینی	مرد	بلخ	۳۴
۱۲	الحاج الله گل مجاهد	عضو	.	صنف ۱۱	مرد	کابل	۴۴
۱۳	الحاج مخدوم مجیب الله فرقانی	عضو	دیپلومه	علوم دینی	مرد	سمنگان	۵۷
۱۴	عبدالهادی جمشیدی	عضو	شهادت نامه	صنف ۱۲	مرد	هرات	۵۰

از چهارده عضو کمیسیون عرایض و سمع شکایات، چهار تن (۲۸ درصد) دارای تحصیلات عالی اند. سایر اعضا (۷۲ درصد) فارغان صنف دوازدهم می باشند.

کارکردها

این کمیسیون در جریان دور شانزدهم تا اسد ۱۳۹۲، ۹۶ نشست عادی، ۲۲ نشست استماعیه و ۲۶ نشست استجوابیه دایر کرده است. ۱۵ طرح قانون را اریابی کرده و در ۸ مورد نظارتی اشتراک کرده است. در همین مدت ۱۶۰۶ نامه و عریضه مردم را به اداره های ذیربط ارسال کرده است.

مشاهده مستقیم

در نشست این کمیسیون، نخست با اشتراک معین مالی و اداری، رییس ملکیت ها، رییس استملاک و مدیر توزیع زمین شاروالی کابل، عریضه ورثه عبدالصمد مبنی بر تبدیلی یک نمره زمین در پروژه پدوله، بررسی شد. عارضان از اینکه زمین پروژه پدوله در بالای کوه قرار دارد، خواهان تبدیل آن به نمرات پایینی این پروژه گردیدند. در ادامه، عریضه شماری از عارضان مورد رسیده گی قرار داده شد.

این کمیسیون، چنان که از نام آن پیداست به عریضه ها و شکایت های مراجعه کننده گان رسیده می کند. رقم بلند فرستادن نامه ها از سوی کمیسیون به اداره های دولتی می رساند که کار رسیده گی در سطح مطلوب انجام می شود.

اعضای کمیسیون امور زنان، جامعه مدنی و حقوق بشر								
شماره	نام	موقف	تحصیلات	رشته تحصیلی	جنس	ولایت	سن	زبان مادری
۱	فوزیه کوفی	رییس	ماستر	اداره و تجارت	زن	بدخشان	۳۶	دری
۲	عزیزه جلیس	معاون	لیسانس	ادبیات	زن	سرپل	۴۷	ازبک
۳	استاد غلام سرور فایز	منشی	ماستر	حقوق	مرد	بادغیس	۴۱	دری
۴	داکتر معصومه خاوری	عضو	لیسانس	کیمیا	زن	سمنگان	۲۶	دری
۵	مریم کوفی	عضو	شهادت نامه	صنف ۱۲	زن	تخار	۴۱	دری
۶	تورپیکه پتمن	عضو	لیسانس	ادبیات	زن	کابل	۴۱	پشتو
۷	استاد ربابه پروانی	عضو	شهادت نامه	صنف ۱۲	زن	کابل	۳۱	دری
۸	شیربن محسنی	عضو	شهادت نامه	صنف ۱۲	زن	دایکندی	۳۱	دری

از هشت عضو کمیسیون امور زنان، جامعه مدنی و حقوق بشر، پنج تن (۶۲،۵ درصد) دارای تحصیلات عالی و دیگران (۴۷،۵ درصد) فارغ صنف دوازدهم اند.

کارکردها

این کمیسیون در مجموع ۹۱ نشست عادی، ۲۹ نشست استماعیه، ۲ نشست استجوابیه، ۱۲ نشست مشترک دایر کرده است. ۳۶ طرح قانون را بررسی و از ۲۶ مورد نظارتی یاد آوری کرده است. ۶ مورد نماینده گی نیز از جمله کارکرد های این کمیسیون می باشد. در همین مدت ۳۳۷ نامه و عریضه درخواست کننده گان را به اداره های ذیربط فرستاده است.

مشاهده مستقیم

در یکی از نشست های این کمیسیون روی فرمان رییس جمهوری در مورد اختصاص یک کرسی برای اهل هنود و سک در ولسی جرگه با توجه به استدلال کمیسیون امور تقنینی بحث صورت گرفت. خاطرنشان شد از این که نظر به قانون اساسی افغانستان اختصاص کرسی به جمعیت کمتر از یکصد هزار نفر صورت گرفته نمی تواند، باید تدابیری

گرفته شود تا حضور اهل هنود و سک در شورای ملی بیشتر شود. سپس، روی تعدیلات پیشنهادی کمیسیون امور داخلی در مورد طرح قانون ادارهٔ محلی بحث صورت گرفت. اجندای کمیتهٔ رؤسا و جلسهٔ مشترک کمیسیون های هجده گانه قرائت شد و طرح قانون تشکیل و صلاحیت های محاکم خاص مورد بررسی قرار گرفت و ضمن پیشنهاد یک سلسله تعدیلات، به کمیسیون مربوط فرستاده شد.

مشخصهٔ این کمیسیون موجودیت بیشترین زنان نسبت به مردان در آن است که به گونهٔ می توان از بررسی و بازتاب امور زنان از راه این کمیسیون مطمئن شد. با توجه به مسایل مهم حقوق بشری و جامعهٔ مدنی در افغانستان، این کمیسیون نقش برارنده ای در این مسایل نداشته است.

اعضای کمیسیون تقنین								
شماره	نام	موقف	تحصیلات	رشته تحصیلی	جنس	ولایت	سن	زبان مادری
۱	محمد یونس قانونی	عضو	لیسانس	الهیات	مرد	کابل	۵۴	دری
۲	قاضی نذیر احمد حنفی	رییس	شهادت نامه	علوم دینی	مرد	هرات	۵۲	دری
۳	الحاج الله نظر ترکمن	منشی	لیسانس	ژورنالیزم	مرد	کنده	۳۸	ترکمن
۴	سید محمد موسی جناب	عضو	شهادت نامه	علوم دینی	مرد	بادغیس	۴۸	دری
۵	رهگذر صاحب	عضو	ماستر	مدیریت	مرد	بلخ	۴۵	دری
۶	سید منصور نادری	عضو	لیسانس	ادبیات	مرد	بغلان	۷۵	دری
۷	احمد بهزاد	معاون	۱۴	علوم بشری	مرد	هرات	۳۸	دری
۸	بکتاش سیاووش	عضو	لیسانس	علوم سیاسی	مرد	کابل	۲۸	دری

در این کمیسیون تنها هشت تن عضویت دارد. از این شمار پنج تن با آموزش های عالی ذکر شده، اما هیچ یک (صفر درصد) در امور قانون گذاری تخصص ندارد.

کارکردها

این کمیسیون در دورهٔ شانزدهم تا اسد ۱۳۹۲، در کل ۱۱۸ نشست عادی، هشت نشست فوق العاده، ۲ نشست استجوابیه و ۱۹ نشست مشترک انجام داده است. ۵۱ طرح قانون را بررسی کرده و ۸ موافقنامه را تایید نموده است. کمیسیون ۱۶۴ نامه و عریضهٔ مردم را به اداره های ذیربط ارسال نموده است.

مشاهدهٔ مستقیم^{۴۱}

تمام اعضای این کمیسیون مردان هستند. عدم تکمیل نصاب از چالش های عمده آن است. در چند نشست مشاهده شد که تنها رییس کمیسیون حضور دارد. بیشتر اعضای این کمیسیون حزبی ها و رهبرانند، بیشتر وقت و از جمله در زمان نشست های کمیسیون، به کارهای دیگر مصروف می باشند. کمیسیون به جای بحث بیشتر بالای قوانین، بالای عریضه ها تمرکز می کند؛ دارای پلان کاری مشخص نمی باشد. هرگاه پلانی هم داشته باشد، عملی نمی شود.

۴۱ - مشاهد انستیتوت زنان صلح و امنیت در ماه های میزان و عقرب ۱۳۹۲ در نشست های کمیسیون ها اشتراک و جریان کار آنها را از نزدیک مشاهده کرد. همچنان مطابق یک سوالنامه معلوماتی را از مسوولان و منشی های هر کمیسیون جمع آوری نمود. فشردهٔ این معلومات زیر عنوان مشاهدهٔ مستقیم وضعیت کاری کمیسیون ها انعکاس داده شده است.

در یکی از نشست های بعدی به ریاست قاضی نذیراحمد حنفی و با اشتراک معین پالیسی و هماهنگی و مشاور وزارت مبارزه با مواد مخدر و عضو مسلکی دیپارتمنت قوانین مدنی ریاست تقنین وزارت عدلیه، روی تعارض متن موجود در استعمال، تجارت و تورید، در طرح قانون کنترل تنباکو و دخانیات بحث صورت گرفت.

قانون گذاری یکی از مهم ترین کارهای پارلمان را تشکیل می دهد. این کمیسیون هایی است که در سطح پایین کمی و کیفی قرار دارد. نبود تخصص قانون گذاری در این کمیسیون می رساند که تغییر آوری مثبت در نحوه قانون گذاری هنوز هم به دشواری های زیاد رو به رو خواهد بود.

اعضای کمیسیون عدلی و قضایی								
شماره	نام	موقف	تحصیلات	رشته تحصیلی	جنس	ولایت	سن	زبان مادری
۱	محمد سرور عثمانی	معاون	ماستر	حقوق	مرد	فراه	۶۵	دری
۲	حاجی محمد عبده	منشی	لیسانس	علوم دینی	مرد	بلخ	۴۴	دری
۳	محمد کبیر مرزبان	عضو	دیپلومه	علوم دینی	مرد	تخار	۵۶	ازبک
۴	سید محمد حسن شریفی	عضو	ماستر	علوم دینی	مرد	سرپل	۳۷	دری
۵	سارنوال عبدالرووف	عضو	فارغ ۱۴	.	مرد	بدخشان	۳۸	دری
۶	قربان علی عرفانی	عضو	لیسانس	کیمیا	زن	سمنگان	۲۶	دری
۷	انجنیر نفیسه عظیمی	عضو	لیسانس	انجنیر	زن	غزنی	۳۸	دری

از هفت عضو کمیسیون عدلی و قضایی پنج تن (۷۱ درصد) از جمله سه عضو در علوم دینی و یک تن در حقوق تحصیلات عالی دارند. ترکیب این کمیسیون به طور نسبی مسلکی تر است.

کارکردها

این کمیسیون هم در مدت زمان دوره شانزدهم، ۱۱۵ نشست عادی، ۲۳ نشست استماعیه، ۸ نشست استجوابیه و ۲۶ نشست مشترک برگزار کرده است. در این مدت ۶۱ طرح قانون را بررسی و از ۶ مورد نظارت کرده است. کمیسیون مذکور ۶۹۵ نامه و عریضه مردم را به اداره های ذیربط فرستاده است.

مشاهده مستقیم

مشاهد انستیتوت در دو روز پیهم منتظر نشست این کمیسیون بود، اما نشستی برگزار نشد. در یک نشست، تنها یک عضو اشتراک کرد. عمده ترین چالش تکمیل نشدن نصاب می باشد. اعضای کمیسیون رهبران و مقام های بلند رتبه احزاب و بسیار مصروف کارهای بیرونی اند. بالاخره، بر گزارش شش ماه اول ارگان های دولتی در راستای مبارزه با فساد اداری بحث صورت گرفت.

همچنان در رابطه به گزارش تحلیلی قطعی سال مالی ۱۳۹۱ بحث شد، اعضای کمیسیون بخشی از محتویات قطعی را با جزئیات آن مورد غور و بررسی قرار دادند، فیصله شد که گزارشات در جلسات بعدی نیز به طور دقیق و همه جانبه بررسی شود و در نهایت نظریات توحید شده به کمیسیون اختصاصی ارسال گردد.

اعضای کمیسیون اقتصاد ملی							
شماره	نام	موقف	تحصیلات	رشته تحصیلی	جنس	ولایت	سن
۱	الحاج میرالرحمن رحمانی	رئیس	لیسانس	نظامی	مرد	پروان	۴۹
۲	انجنیر شیر ولی وردگ	معاون	ماستر	اداره	مرد	کابل	۴۰
۳	رمضان جمعه زاده	عضو	شهادت نامه	صنف ۱۲	مرد	کابل	۳۳
۴	غلام عباس ابراهیم زاده	عضو	شهادت نامه	صنف ۱۲	مرد	بلخ	۴۱
۵	اسد الله شریفی	عضو	شهادت نامه	صنف ۱۲	مرد	بلخ	۴۶
۶	شکرپه پیکان	عضو	لیسانس	اقتصاد	زن	کنده	۴۳
۷	حاجی عبدالمجید وردگ	عضو	لیسانس	تاریخ و فلسفه	مرد	میدان وردگ	۵۶
۸	قدرت الله ذکی	عضو	لیسانس	ژورنالیست	مرد	تخار	۳۲
۹	احمد شاه رمضان	عضو	لیسانس	انجنیر	مرد	بلخ	۴۱
۱۰	محمد رضا خوشک وطن دوست	عضو	شهادت نامه	صنف ۱۲	مرد	هرات	۳۴
۱۱	سمیع الله صمیم	عضو	شهادت نامه	صنف ۱۲	مرد	فراه	۳۲
۱۲	داکتر فاطمه عزیز	عضو	لیسانس	طب	زن	کنده	۳۹
۱۳	فوزیه ناصریار	عضو	لیسانس	ژورنالیست	زن	کابل	۴۱
۱۴	صفیه ایماق	عضو	دیپلومه	معلم	زن	بادغیس	۴۴
۱۵	حاجی محمد هاشم	عضو	لیسانس	انجنیر	مرد	فاریاب	۵۱
۱۶	رنگینه گارگر	عضو	لیسانس	اقتصاد	مرد	فاریاب	۲۵

از شانزده عضو کمیسیون اقتصاد ملی، ده عضو (۶۲ درصد) دارای تحصیلات عالی و تنها سه تن (۱۸ درصد) دارای تحصیلات عالی در رشته اقتصاد و انجنیری می باشند. سایر اعضا (۳۸ درصد) فارغان صنف دوازدهم اند.

کارکردها

این کمیسیون از شروع دور شانزدهم تا اسد ۱۳۹۲، در کل ۱۱۳ نشست عادی، ۲۶ نشست استماعیه و ۱۴ نشست مشترک برگزار کرده است. در همین مدت ۲۰ طرح قانون را بررسی و از ۱۲ مورد نظارت نموده است. همچنان ۳۴ موافقتنامه ها را بررسی و تایید کرده و ۵۱۹ نامه و عریضه مردم را به اداره های ذیربط فرستاده است.

مشاهده مستقیم

در ۳ نشست که مشاهد انستیتوت نیز حضور داشت، وزیر تجارت، مالیه و مسوولان ارگان های دولتی، در رابطه به وارد نمودن تیل بی کیفیت و عدم مصرف بودجه انکشافی به اساس راپور سال ۱۳۹۱ دعوت شده بودند. وزارت

تجارت و صنایع به شرکت غضنفر گروپ اجازه وارد نمودن ۵۰۰ تن مواد نفت خام را داده است. نفت خام شامل پترول خام، دیزل خام و پریماگون می باشد. اعضای کمیسیون گفتند که پریماگون مواد زهری و سرطان زاست و بنا بر این فروش آن جرم است. گفته ها نشان می دهد که شرکت غضنفر مواد خام را به قیمت ارزان و به منظور فرار از مالیه وارد می کند، بعد از مخلوط کردن با مواد پخته به بازار عرضه می دارد. اداره نورم و استندرد ابراز می دارد که شرکت غضنفر می تواند مواد را تصفیه کند اما پریماگون را تصفیه کرده نمیتواند. این موضوع تا زمان مشاهده شفاف نشد. نماینده گان منتظر حکم رییس جمهور بودند. به گفته وزیر تجارت، در این زمینه، هیئتی موضوع را از نزدیک بررسی نموده و گزارش خویش را به معاون دوم تقدیم کرده است.

انوارالحق احدی وزیر(همان وقت)تجارت و صنایع پیرامون بودجه عادی و انکشافی آن وزارت و مصرف بودجه در شش ماه اول سال مالی و پروژه های انکشافی آن وزارت توضیح داد و گفت وزارت تجارت و صنایع در شش ماه گذشته سی و پنج فیصد بودجه انکشافی خویش را به مصرف رسانده، بزرگترین دست آورد وزارت تجارت و صنایع در سال جاری افزودی چهل فیصد در صادرات کشور می باشد. او افزود که در آینده نزدیک، افغانستان عضویت سازمان تجارت جهانی را نیز به دست خواهد آورد که این خود یک دست آورد بزرگ به شمار می رود.

معاون تخنیکی اداره ملی استندرد در مورد بودجه و پروژه های انکشافی آن اداره معلومات داده گفت که این اداره تا حال هفتاد و شش فیصد بودجه انکشافی خویش را به مصرف رسانده است. در مورد لابراتورهای اداره ملی استندرد به خاطر تثبیت کیفیت مواد نفتی و تعمیراتی، مواد غذایی، ادویه جات و نیز برنامه ها و پلان های آینده آن اداره معلومات مفصل ارائه نمود.

وزیر اقتصاد در مورد بودجه سال ۱۳۹۱ آن وزارت که در شش پروژه تدارکات مرکزی، مصرف شده است، توضیحات ارائه نمود. او اظهار داشت که بودجه انکشافی این وزارت در سال ۱۳۹۱ مبلغ ۹،۰۶۲ میلیون دالر معادل ۴۵۳۱۱۵۵۰۰ افغانی در نظر گرفته شده بود که از آن جمله مبلغ ۵،۶۰۹ میلیون دالر(۶۲ فیصد)، مصرف شده است.

کارکردهای کمیسیون در راستای اقتصاد ملی از کیفیت درخور برخوردار نمی باشد. کمیسیون به اظهارات دعوت شده گان اکتفا می کند و خود هیچ سفارشی برای اصلاح و بهبود اقتصاد ملی تبارز نداده است.

اعضای کمیسیون مبارزه علیه مواد مخدر، مسکرات و مفاسد اخلاقی								
شماره	نام	موقف	تحصیلات	رشته تحصیلی	جنس	ولایت	سن	زبان مادری
۱	الحاج ملاتره خیل محمدی	رییس	دیپلومه	علوم دینی	مرد	کوچی	۳۸	پشتو
۲	چمن شاه اعتمادی	منشی	لیسانس	هنرها	مرد	غزنی	۳۷	دری
۳	الحاج مولوی شهزاده شاهد	عضو	لیسانس	علوم دینی	مرد	کنرها	۴۹	پشتو
۴	خداداد عرفانی	عضو	دیپلومه	صنف ۱۴	مرد	غزنی	۵۸	دری
۵	الحاج محمد ولی علیزی	عضو	شهادت نامه	صنف ۱۲	مرد	هلمند	۳۵	دری
۶	عبدالودود پوپل	عضو	شهادت نامه	صنف ۱۲	مرد	هلمند	۳۶	پشتو
۷	الحاج جنرال نقیب الله	عضو	شهادت نامه	صنف ۱۲	مرد	لغمان	۵۰	پشتو
۸	پیربخش گردیوال	عضو	شهادت نامه	صنف ۱۲	مرد	ننگرها	۴۷	پشتو

از هشت عضو کمیسیون مبارزه با مواد مخدر، مسکرات و مفاسد اخلاقی، دو تن (۲۵ درصد) تحصیلات عالی، یک تن فارغ صنف چهاردم و متباقی فارغان صنف دوازدهم می باشند. هر چند عرصه مواد مخدر متقاضی مسلک و مدرک خاصی نمی باشد، با آنهم از نظر عنوان و کارکرده های کمیسیون تجربه عملی بسیار ضروری دانسته می شود.

کارکردها

این کمیسیون، درکل، ۱۰۱ نشست عادی، ۱۷ نشست استماعیه و ۸ نشست مشترک برگزار کرده است. ۲۱ طرح قانون را بررسی و از ۱۲ مورد نظارت نموده است. کمیسیون در همین مدت ۱۴۱ نامه و عریضه مردم را به اداره های ذیربط ارسال کرده است.

مشاهده مستقیم

درنشست این کمیسیون، روی اسناد وارده از شفاخانه جنگلک و موافقتنامه همکاری استراتژیک میان جمهوری اسلامی افغانستان و دولت شاهی ناروی بحث شد و در اخیر، نامه های واصله به کمیسیون مورد رسیده گی قرار گرفت.

این کمیسیون در هیچ یک از نشست ها به موضوعات ریشه یی وظایف ناشی از نام کمیسیون نپرداخته و رهنمود هایی را برای اداره های تحت کار خویش ارائه نکرده است.

اعضای کمیسیون مواصلات و مخابرات، انکشاف شهری، تهیه مسکن، آب و برق و امور شاروالی ها

شماره	نام	موقف	تحصیلات	رشته تحصیلی	جنس	ولایت	سن	شاروالی
۱	قیس حسن	معاون	دیپلومه	اداره و تجارت	مرد	کابل	۳۲	پسو
۲	محترمه حبیبه سادات	عضو	لیسانس	اقتصاد	زن	هلمند	۴۵	پشتو
۳	داکتر میربت خان منگل	عضو	لیسانس	طب	مرد	خوست	۴۱	پشتو
۴	حاجی علی محمد شهیدی	عضو	شهادت نامه	صنف ۱۲	مرد	لوگر	۵۸	پشتو
۵	فوزیه روفی	عضو	لیسانس		زن	فاریاب	۴۱	دری
۶	غلام فاروق مجروح	عضو	شهادت نامه	صنف ۱۲	مرد	هرات	۴۶	دری
۷	نسیمه نیازی	عضو	دیپلومه	معلم	زن	هلمند	۴۵	پشتو
۸	شاه گل رضایی	عضو	لیسانس	علوم سیاسی	زن	غزنی	۳۱	دری
۹	عبدالستار درزیابی	عضو	لیسانس	اکادمی پولیس	مرد	جوزجان	۴۹	ازبک
۱۰	عبدالواحد فقرزاده	عضو		صنف ۹	مرد	تخار	۵۳	ازبک
۱۱	عرفان الله عرفان	عضو	لیسانس	حقوق	مرد	کابل	۴۰	دری
۱۲	معلم چاری	عضو	دیپلومه	معلم	مرد	کندهار	۶۵	ترکمن
۱۳	انجنیر محمد هاشم اورتاق	عضو	لیسانس	انجنیر	مرد	فاریاب	۵۶	ازبک
۱۴	حاجی محمد فرهاد صدیقی	عضو	//	حقوق	مرد	کابل	۴۲	دری
۱۵	مامور موسی خان نصرت	عضو	شهادت نامه	صنف ۱۲	مرد	فراه	۵۶	پشتو
۱۶	محمد ابراهیم غشتلی	عضو	لیسانس	حقوق	مرد	پکتیا	۳۱	پشتو
۱۷	فریبا احمدی کاکر	عضو	شهادت نامه	صنف ۱۲	زن	کندهار	۳۷	پشتو
۱۸	داکتر عبیدالله کلیمزی وردک	عضو	لیسانس	طب	مرد	کابل	۳۰	پشتو
۱۹	سید اکرام معصومی	عضو	لیسانس	ساینس	مرد	تخار	۵۶	دری
۲۰	برشنا ربیع	عضو	لیسانس	تعلیم و تربیه	زن	بلخ	۴۸	دری
۲۱	انجنیر صاحب خان	عضو	لیسانس	زراعت	مرد	لوگر	۵۴	پشتو

از بیست و یک عضو کمیسیون مخابرات و مواصلات، دوازده تن (۵۷ درصد) دارای تحصیلات عالی می باشند، اما به جز یک انجنیر و یک اقتصاد دان، تخصص دیگران در رشته مخابرات و مواصلات، انکشاف شهری، آب و برق و مسایل شاروالی ها نیست. متباقی (۴۳ درصد) فارغان صنف چهاردم، دوازدهم و پایین تر از آن می باشند.

کارکردها

این کمیسیون از شروع تا اسد ۱۳۹۲، درکل ۱۱۸ نشست عادی، ۴۱ نشست استماعیه، ۷ نشست استجوابیه و ۵ نشست مشترک برگزار کرده است. در این نشست ها، ۴۴ طرح قانون را بررسی و از ۱۰ مورد نظارت نموده است. در جریان همین مدت ۵۲۱ نامه و عریضه مردم را به اداره های ذیربط فرستاده است.

مشاهده مستقیم

در نشست های این کمیسیون که مشاهد انستیتوت نیز اشتراک کرد، درمورد مشکلات باشنده گان ۳۲ بلاک مکروریان سوم کابل بحث صورت گرفت و فیصله شد تا مراجع مربوط وزارت امور شهرسازی، ریاست شاروالی و قوماندان امنیه شهر کابل موضوع را از نزدیک بررسی نموده، گزارش خویش را به کمیسیون ارسال کنند تا در زمینه تصامیم لازم گرفته شود.

در رابطه به قطعیه سال ۱۳۹۱ بحث صورت گرفت. معین وزارت انرژی و آب گزارش کاری وزارت مربوط را ارایه کرد. اعضای کمیسیون پرسش هایی را در رابطه به بندهای کمال خان، کجکی، سروبی، شاه و عروس، سلما، پاش دان، المار و بخش آباد و مسایل مرتبط با برق مطرح کردند. پس از استماع پاسخ های مسوولان، فیصله شد که وزارت انرژی و آب و شرکت برشنا در رابطه به برق ولایات خوست و لوگر و مشکلات برق ولایت هرات در فصل زمستان اقدام جدی نموده و در رابطه به مصرف نشدن حدود ۳۴ فیصد بودجه، به کمیسیون معلومات دهند.

این کمیسیون حد اقل در نشستی که با اشتراک مشاهد انستیتوت برگزار کرده بود، به دست آوردی نایل شد. اما در کل عنوان کمیسیون در بر گیرنده چند عرصه کاری به ظاهر همگون ولی در واقع با تخصص های جداگانه را احتوا می کند. کمیسیون تا حال قادر به تبارز اقدام شایان توجه در همه یا یکی از عرصه های تحت کار نشده است.

اعضای کمیسیون امور دینی، فرهنگی، معارف و تحصیلات عالی							
شماره	نام	موقف	تحصیلات	رشته تحصیلی	جنس	ولایت	سن
۱	هیله ارشاد	رئیس	لیسانس	علوم سیاسی	زن	کوچی	۴۳
۲	کمال ناصر اصولی	معاون	لیسانس	حقوق	مرد	خوست	۳۴
۳	فهیمه سادات	معاون	لیسانس	حقوق	زن	جوزجان	۳۹
۴	محمد علی اخلاقی	منشی	ماستر	روان شناسی	مرد	غزنی	۴۰
۵	امان الله پیمان	عضو	لیسانس	حقوق	مرد	بدخشان	۴۵
۶	الحاج ملا سید محمد آخند	عضو	مدرسه		مرد	کندهار	۵۲
۷	تورن عبدالخالق بالاگرزی	عضو	دپلومه	نظامی	مرد	کندهار	۵۲
۸	حمیرا ایوبی	عضو	لیسانس	ریاضی	زن	فراه	۳۹
۹	خلیل الله شهید زاده	عضو	شهادت نامه	صنف ۱۲	مرد	هرات	۳۹
۱۰	محقق ساهره شریف	عضو	ماستر	ساینس		خوست	۵۰
۱۱	سیما جوینده	عضو	شهادت نامه	صنف ۱۲	زن	غور	۴۰
۱۲	صیفوره نیازی	عضو	لیسانس	ساینس	زن	بلخ	۴۸
۱۳	عبدالستار خواصی	عضو	ماستر	معلوم نیست	مرد	پروان	۴۰
۱۴	میرویس یاسینی	عضو	ماستر	علوم سیاسی	مرد	ننگرهار	۴۷
۱۵	ناجیه بابکر خیل	عضو	لیسانس	اقتصاد	مرد	پکتیکا	۴۳
۱۶	میرویس یاسینی	عضو	ماستر	علوم سیاسی	مرد	ننگرهار	۴۷
۱۷	داکتر محی الدین مهدی	عضو	ماستر	ادبیات دری	مرد	بغلان	۵۶
۱۸	سامعه عزیز سادات	عضو	ماستر	اقتصاد	زن	پروان	۴۱
۱۹	عبدالقادر قلاتوال	عضو	لیسانس	ژورنالیزم	مرد	زابل	۴۷
۲۰	عبدالرحیم ایوبی	عضو	۱۴ پاس	ساینس	مرد	کندهار	۳۰

از ۲۰ عضو کمیسیون علوم دینی، فرهنگی، معارف و تحصیلات عالی ۱۴ تن (۷۰ درصد) از تحصیلات عالی برخوردارند، ۶ تن (۳۰ درصد) فارغان صنف دوازدهم می باشند. با این حال از نظر تخصصی رشته های تحصیلی اعضا به تقاضا ها و نیازهای وظیفوی کمیسیون پاسخ گو نمی باشد.

کارکرد ها

این کمیسیون در مدت زمان یاد شده، ۸۶ نشست عادی، ۲۵ نشست استماعیه، ۶ نشست استجوابیه و ۹ نشست مشترک دایر کرده است. ۵ طرح قانون را بررسی و در ۵ مورد کار نظارتی انجام داده و ۷۳۱ نامه و عریضه مردم را به اداره های ذیربط فرستاده است.

مشاهده مستقیم

۱۰ عضو این کمیسیون، خانم ها می باشند. ۴ عضو آن غیر حاضر دائمی است. دستیار کمیسیون از گرفتن نام غیر حاضران دائمی خود داری کرد.

این کمیسیون دارای پلان کاری نبوده و معمولاً به عدم نصاب نیز مواجه است.

در نشست های که مشاهده انستیتوت حضور داشت، وزیر معارف دعوت شده بود که در رابطه به فعال نشدن مطبعه وزرات معارف و عرض معاون تدریسی اسبق ریاست معارف ولایت معلومات ارایه نماید. نسبت به عدم حضور وزیر نشست به روز بعدی موکول شد. در نشست روزهای پسین مشاهده انستیتوت نیز اشتراک کرد و شاهد بحث روی عریضه ها بود.

این کمیسیون نیز عرصه های مختلف را احتوا می کند. تا حال در هیچ یک آن اقدام اساسی و رهنمود دهنده صورت نگرفته است.

اعضای کمیسیون صحت، تربیت بدنی، کار و کارگر و جوانان

شماره	نام	موقف	تحصیلات	رشته تحصیلی	جنس	ولایت	سن	زبان مادری
۱	داکتر نقیب الله فایق	رییس	لیسانس	طب	مرد	فاریاب	۲۹	دری
۲	داکتر مجیب الرحمن خُمكنی	معاون	لیسانس	طب	مرد	پکتیا	۳۸	پشتو
۳	داکتر پروین نورستانی	عضو	لیسانس	فارمسی	زن	نورستان	۳۶	نورستانی
۴	محمد صالح سلجوقی	عضو	لیسانس	طب	مرد	هرات	۴۸	دری
۵	داکتر ظهیر سادات	عضو	ماستر	فارمسی	مرد	پنجشیر	۳۷	دری
۶	حاجی محمد اسمعیل	عضو	صنف ۹	.	مرد	جوزجان	۵۷	ترکمن
۸	سید انور سادات	عضو	لیسانس	ژورنالیزم	مرد	سرپل	۴۰	ازبک
۹	داکتر عنایت الله بابر فرهمند	عضو	لیسانس	فارمسی	مرد	جوزجان	۳۴	ازبک
۱۰	گلالی نورصافی	عضو	لیسانس	طب	زن	بلخ	۴۵	پشتو

از ده عضو کمیسیون صحت، تربیت بدنی، کار و کارگر و جوانان، ۹ تن (۹۰ درصد) دارای تحصیلات عالی در رشته های طب و فارمسی می باشند که یک بخش عنوان کمیسیون را از نظر مسلکی احتوا می کند.

کارکرد ها

این کمیسیون در زمان یاد شده ۶۸ نشست عادی، ۱۹ نشست استماعیه، ۸ نشست استجوابیه و ۲ نشست مشترک دایر کرده است. در همین مدت، ۱۰ طرح قانون را بررسی و در ۹ کار نظارتی اشتراک نموده، ۱۳ موافقتنامه را ارزیابی و ۲۲۱ نامه و عریضه را به اداره های ذیربط فرستاده است.

مشاهده مستقیم

در نشست این کمیسیون، با بحث روی طرح قانون کنترل تنباکو و دخانیات قرار شد تا برای غنای بیشتر جلسه مشترک، از حقوق دانان، فعالان جامعه مدنی و نماینده گان وزارت های مربوط در نشست آینده دعوت صورت گیرد. در بخش دیگر، طرح تعدیلات پیشنهادی کمیسیون امور عدلی و قضایی در قانون سرپرستی اطفال مورد بحث قرار گرفت و این تعدیلات به اتفاق آرا تأیید شد.

در بخش کار و کارگر و جوانان اشخاص دارای رشته های مسلکی در کمیسیون دیده نمی شود. یک تن از آموزش پایینتر از صنف دوازدهم نیز در کمیسیون عضویت دارد. کمیسیون تا به حال کدام اقدام رهنمودی به اداره های مربوط انجام نداده است.

اعضای کمیسیون معلولان، معیوبان، بازمانده گان شهدا و بیوه ها							
شماره	نام	موقف	تحصیلات	رشته تحصیلی	جنس	ولایت	سن
۱	حمید الله توخی	عضو	شهادت نامه	صنف ۱۲	مرد	زابل	۴۸
۲	داکتر رمضان بشردوست	عضو	ماستر	حقوق	مرد	کابل	۴۵
۳	سید نادر شاه بحر	منشی	شهادت نامه	صنف ۱۲	مرد	غور	
۴	داکتر محمد عارف شان جهان	عضو	لیسانس	طب	مرد	غزنی	۵۷
۵	سید نادر شاه بحر	عضو	شهادت نامه	صنف ۱۲	مرد	غور	۵۲
۶	کبرا مصطفوی	عضو	لیسانس	علوم اجتماعی	زن	کابل	۴۱

از ۶ عضو کمیسیون معلولان، معیوبان، بازمانده گان شهدا و بیوه ها، ۳ تن (۵۰ درصد) دارای تحصیلات عالی و دیگران (۵۰ درصد) فارغ صنف دوازدهم اند.

کارکردها

این کمیسیون از شروع دور شانزدهم تا اسد ۱۳۹۲، درکل ۱۰۲ نشست عادی ۲۲ نشست استماعیه و ۶ نشست مشترک دایر کرده است. در همین مدت ۲۰ طرح قانون را بررسی کرده و ۵۴۷ نامه و عریضه را به اداره های ذیربط فرستاده است.

مشاهده مستقیم

این کمیسیون طرح قانون سرپرستی اطفال را بررسی کرد. یک سلسله تعدیلات در برخی ماده های این طرح پیشنهاد شد. سپس، طرح تعدیل قانون اداره محلی ارزیابی و در مورد ماده سیزدهم یک سلسله تعدیلات پیشنهاد شد.

اعضای کمیسیون کوچی ها، قبایل و بی جا شده گان							
شماره	نام	موقف	تحصیلات	رشته تحصیلی	جنس	ولایت	سن
۱	الحاج حبیب الرحمن افغان	عضو	شهادت نامه	صنف ۱۲	مرد	کوچی	۳۵
۲	پروین درانی	معاون	دیپلومه	معلم	زن	کوچی	۴۰
۳	حاجی حیدر جان نعیم زوی	منشی	شهادت نامه	صنف ۱۲	مرد	کوچی	۳۸
۴	محمد یوسف صابر	عضو	دیپلومه	منجمنت	مرد	کوچی	۳۵
۵	حاجی شیر علی احمدزی	عضو	شهادت نامه	صنف ۱۲	مرد	کوچی	۳۲
۶	حاجی محمد نظیر احمدزی	رییس	لیسانس	حقوق	مرد	کوچی	۴۰
۷	حمیده احمدزی	معاون	شهادت نامه	صنف ۱۲	زن	کوچی	۲۹

از ۷ عضو کمیسیون کوچی ها، قبایل و بی جا شده گان، همه فارغ صنف دوازدهم و کوچی اند که میتوان از انعکاس امور مربوط به کوچی های مطمین شد.

کارکردها

این کمیسیون از شروع تا اسد ۱۳۹۲، درکل ۱۰۴ نشست عادی، ۱۱ نشست استماعیه، ۶ نشست استجوابیه و ۱ نشست مشترک دایر کرده است. در همین مدت، ۲۸ طرح قانون را بررسی و از ۱۲ مورد نظارت کرده است. کمیسیون ۶۶۰ نامه و عریضه مردم را به اداره های ذیربط فرستاده است.

مشاهده مستقیم

در یک نشست این کمیسیون، پیرامون چگونگی زمینه سازی برای اشتراک مهاجران در انتخابات سال آینده، بحث و تبادل نظر صورت گرفت و فیصله شد که زمینه اشتراک پنج میلیون مهاجر افغان مقیم کشورهای ایران و پاکستان در انتخابات فراهم شود. اعضای کمیسیون نظر به اهمیت موضوع، از مقامات عالی دولت جمهوری اسلامی افغانستان به خصوص وزارت امور خارجه خواستند تا مکتوب کمیسیون مستقل انتخابات در رابطه به فراهم نمودن زمینه اشتراک مهاجرین مقیم ایران و پاکستان را در این روند مهم ملی به صورت جدی پیگیری نموده، زمینه اشتراک آنان را فراهم سازد.

اعضای کمیسیون محیط زیست و منابع طبیعی							
شماره	نام	موقف	تحصیلات	رشته تحصیلی	جنس	ولایت	سن
۱	عبدالله رامین	عضو	لیسانس	زراعت	مرد	بغلان	۴۸
۲	گل پادشاه مجیدی	معاون	لیسانس	ادبیات	مرد	پکتیا	۴۵
۳	عبدالرحمن شهیدائی	منشی	لیسانس	آکادمی	مرد	بامیان	۴۸
۴	سیدداود نادری	عضو	لیسانس	ادبیات	مرد	کندهار	۳۹
۵	محمد ذکریا سودا	رییس	لیسانس	حقوق و علوم سیاسی	مرد	بدخشان	۴۰
۶	سایمه خوگیانی	عضو	لیسانس	ساینس	زن	ننگرهار	۳۹
۷	صفی الله مسلم	عضو	شهادت نامه	صنف ۱۲	مرد	بدخشان	۳۵
۸	حاجی عبدالرحیم	عضو	شهادت نامه	صنف ۱۲	مرد	کندهار	۳۰
۹	حاجی قربان کوهستانی	عضو	شهادت نامه	صنف ۱۲	مرد	غور	۵۰
۱۰	محقق سایره شریف	عضو	ماستر	تعلیم و تربیه	زن	خوست	۵۰

از ده عضو کمیسیون محیط زیست و منابع طبیعی، ۷ تن (۷۰ درصد) دارای تحصیلات عالی و ۳ تن (۳۰ درصد) فارغ صنف دوازدهم می باشند. از نظر مسلکی صرف یک تن به طور قسمی تخصص در رشته مربوط به اقتصادی دارد. تخصص (۹۰ درصد) متباقی در کمیسیون مربوط کارآیی ندارد.

کارکردها

این کمیسیون از آغاز تا اسد ۱۳۹۲، درکل ۱۰۱ نشست عادی، ۴ نشست استماعیه، ۱۸ نشست استجوابیه و ۱۴ نشست مشترک برگزار کرده است. در همین مدت ۶ طرح قانون را بررسی و از ۱۳ مورد نظارت کرده است. همچنان ۲ مورد نماینده گی نیز داشته است. کمیسیون ۱۶۵ نامه و عریضه مردم را به اداره های دولتی فرستاده است

مشاهده مستقیم

در یکی از نشست های کمیسیون که مشاهد انستیتوت زنان، صلح و امنیت در آن اشتراک داشت، در مورد طرح قانون معادن بحث صورت گرفت. ادامه بحث به نشست بعدی موکول گردید. در نشست بعدی، معاون کمیسیون با اشتراک نایب اول و منشی ولسی جرگه، نماینده گان برخی کمیسیون ها، دیده بان شفافیت، نماینده گان اتاق تجارت و صنایع و وزارت انرژی و آب، استادان پوهنتون کابل و متخصصان امور معادن، در مورد ضرورت برگزاری ورکشاپ در رابطه به قانون معادن صحبت نمودند. سپس، متخصصین و اساتید حاضر پیرامون قانون معادن به خصوص قراردادها و چگونگی اخذ جوازنامه ها، سرمایه گذاری در بخش معادن، حق الامتیاز قراردادها و محیط زیست نظریات شان را بیان کردند.

این کمیسیون از کدام دست آورد مشخص در باره محیط زیست و منابع طبیعی برخوردار نیست و در دعوت از مسوولان به بیانات آنان اکتفا کرده و خود نظریات و رهنمود های مسلکی ارایه نداده است.

اعضای کمیسیون مصوونیت، حقوق و امتیازات نماینده گان								
شماره	نام	موقف	تحصیلات	رشته تحصیلی	جنس	ولایت	سن	زبان مادری
۱	شریف الله کامه وال	رئیس	لیسانس	حقوق و علوم سیاسی	مرد	کابل	۲۸	پشتو
۲	مولوی احمد الله موحد	معاون	لیسانس	علوم دینی	مرد	نورستان	۴۰	نورستانی
۳	الحاج حسن صحرایی	منشی	لیسانس	تعلیم و تربیه		کوچی	۶۰	پشتو
۴	فریدون خان	عضو	شهادت نامه	صنف ۱۲	مرد	ننگرهار	۴۳	پشتو
۵	زهره توخی	عضو	لیسانس	طب دندان	زن	زابل	۴۳	پشتو
۶	طاهره مجددی	عضو	دیپلومه	معلم	زن	کاپیسا	۴۷	دری
۷	داکتر نیلوفر ابراهیمی	عضو	لیسانس	طب	زن	بخشان	۳۶	نورستانی
۸	عبدالصبور خدمت	عضو	شهادت نامه	صنف ۱۲	مرد	فراه	۴۲	پشتو
۹	ریحانه آزاداد	عضو	شهادت امه	صنف ۱۲	زن	ارزگان	۲۹	دری
۱۰	مسعوده کرخی	عضو	لیسانس	کمیاء و بیولوژی	زن	هرات	۵۱	دری
۱۱	فرخنده زهرا نادری	عضو	لیسانس	حقوق	زن	کابل	۲۹	دری

از یازده عضو کمیسیون مصوونیت، حقوق و امتیازات نماینده گان، ۷ تن (۶۳،۶ درصد) دارای تحصیلات عالی و دیگران (۳۶،۶ درصد) فارغان صنف دوازدهم می باشند. قابل یاد آوری می باشد که این کمیسیون مانند برخی از کمیسیون های ولسی جرگه نیاز به تخصص خاصی ندارد.

کارکردها

این کمیسیون از آغاز تا اسد ۱۳۹۲، در کل ۱۲۷ نشست عادی، ۱۳ نشست استماعیه، ۵ نشست استجوابیه، ۳ نشست مشترک برگزار کرده است. در همین مدت ۲۰ طرح قانون را بررسی کرده و ۲۶۹ نامه و عریضه مردم را به اداره های ذیربط فرستاده است.

مشاهده مستقیم

در نشست این کمیسیون، در مورد طرح قانون مالیه بر ارزش افزوده شده، بحث شد و به نشست بعدی موکول گردید. رزو دیگر، تبادل نظر صورت گرفت و تصمیم بر آن شد تا کارشناس ریاست عمومی دارالانشای ولسی جرگه به خاطر ارایه معلومات مسلکی پیرامون این طرح، در جلسه آینده اشتراک نماید.

اعضای کمیسیون تفتیش مرکزی و نظارت بر تطبیق قانون								
شماره	نام	موقف	تحصیلات	رشته تحصیلی	جنس	ولایت	سن	زبان مادری
۱	عبداللطیف پدram	رئیس	ماستر	علوم دینی	مرد	بدخشان	۵۲	دری
۲	محمد حسین فهیمی	عضو	لیسانس	علوم دینی	مرد	سرپل	۴۸	دری
۳	آصفه شاداب	معاون	لیسانس	بیولوژی	زن	فاریاب	۴۶	دری
۴	بشیر احمد ته پنج	منشی	لیسانس	ادبیات	مرد	فاریاب	۳۷	اوزبک
۵	غلام حسین ناصری	عضو	لیسانس	علوم دینی	مرد	وردک	۴۶	دری
۶	عبدالحفیظ منصور	عضو	لیسانس	ژورنالیزم	مرد	کابل	۴۸	دری
۷	محمد علی علیزاده	عضو	شهادت نامه	صنف ۱۲	مرد	غزنی	۴۶	
۸	محمد عارف رحمانی	عضو	لیسانس	علوم دینی	مرد	غزنی	۳۵	دری
۹	اسد الله سعادت	عضو	لیسانس	ادبیات	مرد	دایکندی	۴۵	دری
۱۰	صدیقه مبارز	عضو	لیسانس	اداره و منجمنت	زن	وردگ	۴۱	دری

از ده عضو کمیسیون تفتیش مرکزی و نظارت بر تطبیق قوانین ۹ تن (۹۰ درصد) دارای تحصیلات عالی می باشند. یک تن فارغ صنف دوازدهم است. رشته های تخصصی اعضای این کمیسیون با مطالباتی که در نام کمیسیون عنوان شده است، مطابقت ندارد.

کارکردها

این کمیسیون از آغاز کار دور شانزدهم شورایملی تا اسد ۱۳۹۲ در کل ۱۱۰ نشست عادی، ۱۷ نشست استماعیه، ۴ نشست استجوابیه، ۸ نشست مشترک و ۱۰ نشست فوق العاده برگزار کرده است. در همین مدت، ۱۱ طرح قانون را بررسی و ۱۳ موافقتنامه را تایید نموده است. همچنان ۲۵۷ نامه و عریضه مردم را به اداره های ذیربط فرستاده است.

مشاهده مستقیم

اجندای نشست این کمیسیون، بررسی دو عریضه بود که از سایر کمیسیون ها مواصلت کرده بود. اما تنها اسدالله سعادت اشتراک نموده بود. به گفته دستیار کمیسیون " این کمیسیون کاری برای انجام دادن ندارد. به همین سبب اکثر اوقات نماینده گان اشتراک نمی کنند." او بیان کرد که این کمیسیون بیشتر بر عریض تمرکز دارد. کمیسیون دارای پلان کاری نمی باشد.

این کمیسیون از جمله کمیسیون های اساسی ولسی جرگه به شمار می رود. اما چنانکه گفته شده است، کار درخوری در راستای تفتیش مرکزی و نظارت بر تطبیق قانون انجام نیافته است.

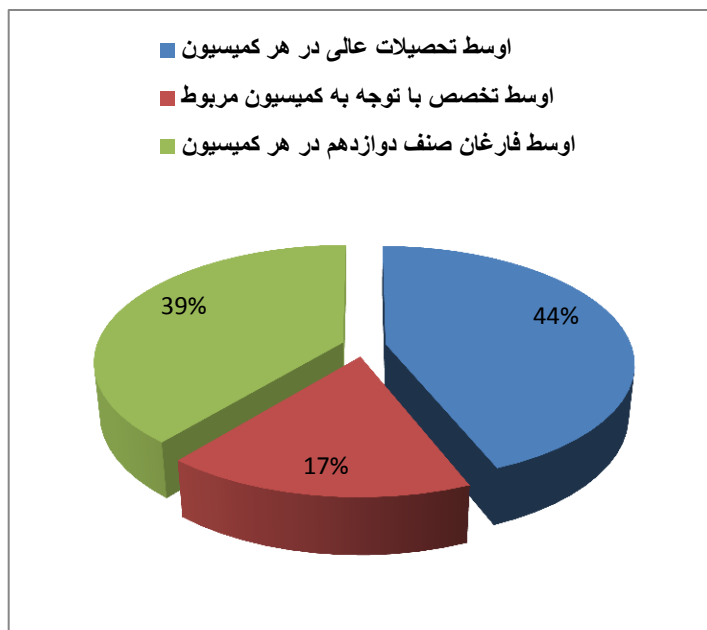
جدول مقایسه تحصیلات اعضای کمیسیون ها

این نشانگر می رساند که به گونه متوسط از هر ده عضو هر کمیسیون ولسی جرگه چهار تن دارای تحصیلات عالی می باشد. به گونه مثال هر کمییونی که ده عضو داشته باشد، چهار عضو آن از تحصیلات عالی لیسانس، ماستر و دکتورا، برخوردار است.

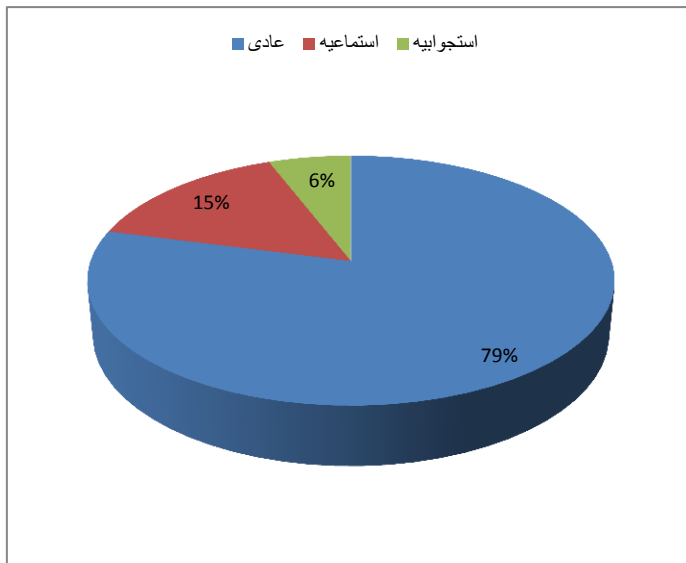
همچنان از هر ده عضو هر کمیسیون، دو تن دارای تخصص می باشد که کارها و عنوان کمیسیون مذکور متقاضی آن است. به گونه مثال اگر کمیسیون صحت عامه باشد، از هر ده عضو آن به طور اوسط دو شخص با تخصص در طب در آن موجود می باشد.

به همین ترتیب از هر ده عضو یک کمیسیون، به گونه اوسط، ۴ تن فارغ صنف دوازدهم است.

چنان که مشاهده می شود، هم دارنده گان تحصیلات عالی و هم دارنده گان تخصص در کمیسیون های هجده گانه خیلی کم است. این کمبود در تصامیم کمیسیون اثر گذار خواهد بود.

تقسیم وظایف و عنوان های شماری از کمیسیون ها به گونه است که عضویت در آن ایجاب تخصص خاصی را نمی کند. به گونه مثال؛ کمیسیون عرایض و سمع شکایات، یا کمیسیون حقوق و امتیازات نماینده گان. اما نمی توان از اشراف عمومی و تجربه به مسایل مربوط انکار کرد.

اوسط نشست های کمیسیون های ولسی جرگه از آغاز دوره شانزدهم تا اسد ۱۳۹۲

از مطالعه اسناد و فیصله های نشس ها آشکار شد که مهمترین تصامیم به گونه اساسی در نشست های عادی، استماعیه و استجوابیه کمیسیون ها گرفته می شود.

ارقام بیانگر آن است که بیشترین نشس های کمیسیون ها را نشست های عادی، پس از آن استماعیه و پس از آن استجوابیه تشکیل می دهد.

اوسط نشست های کمیسیون های هجده گانه می رساند که شمار نشست های استماعیه و استجوابیه که نوعی نظارت به شمار می رود، نسبت به نشست های عادی، خیلی کم است.

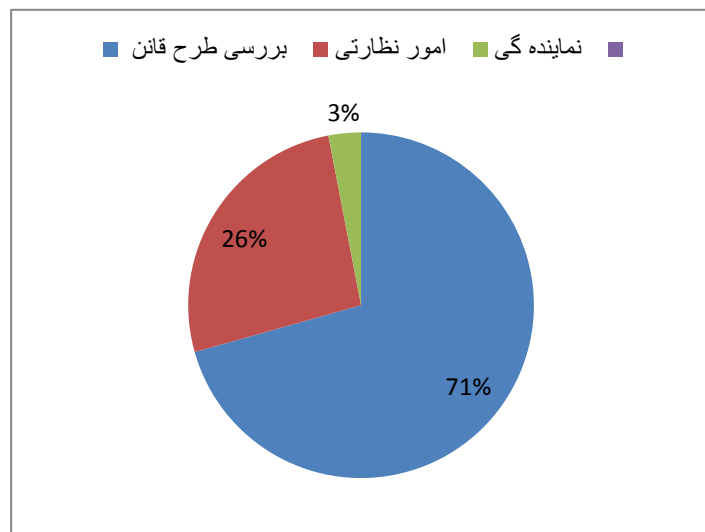
شرح نشست های کمیسیون های ولسی جرگه

کمیسیون های هجده گانه ولسی جرگه، به گونه عمده کار خود را بر بررسی قوانین، نظارت و نمایندگی متمرکز کرده است.

نشانگر می رساند که اوسط بررسی قوانین در کمیسیون ها در درجه اول یعنی هفتاد و یک درصد، امور نظارتی در درجه دوم یعنی بیست و شش درصد و نمایندگی در درجه سوم یعنی سه درصد بوده است.

ارقام ذکر شده بیان می کند که بین این سه مسوولیت مهم ولسی جرگه و کمیسیون های آن تناسب معین وجود ندارد.

اوسط اجرات کمیسیون های ولسی جرگه از آغاز دور شانزدهم تا اسد ۱۳۹۲

مقایسه کارکرد های پنج نشست کمیسیون های دایمی ولسی جرگه ^{۴۲}						
شماره	نشست کمیسیون ها	نشست اول	نشست دوم	نشست سوم	نشست چهارم	نشست پنجم
۱	عادی	۳۵۵	۲۵۱	۳۶۰	۴۸۶	۳۷۲
۲	استجوابیه	۵	.	۳۳	۷۵	۴۷
۳	استماعیه	۱۲۸	۴۷	۱۱	۸۳	۳۹
۴	فوق العاده	۳	۱۶	۱۰	۵	۶
۵	مشترک	۶	۹	۵۴	۳۰	۳۲
۶	مشورتی	.	۸	.	۱۳	۱۷
۷	مختلط	.	.	۵	۱۵	۱۵
۸	بادید و سفر والایتی	.	۱۰	۱	۲۹	۱۷
۹	دیدار ها	۵	۵	۱۰	۷	۳۶
۱۰	کار بالای قوانین	۳	۵	۱۰	۲۲	۳۲
۱۱	کار بالای موافقت نامه	۸	۸	۶	۲۰	۸
۱۲	عرایض	۱۱۳۴	۹۱۹	۱۱۸۶	۱۹۸۶	۹۱
۱۳	نامه های وارده	۱۲۸۸	۱۳۵۱	۲۵۶۹	۳۱۹۰	۲۴۱۵
۱۴	نامه های صادره	۱۲۶۵	۱۷۴۲	۳۶۶۴	۲۷۱۲	۲۱۷۵

هم آهنگی و روابط ولسی جرگه با دو رکن دیگر دولت

قانون تنظیم روابط سلوکی مقام های سه گانه دولت جمهوری اسلامی افغانستان، در باره آگاهی از وجایب و مکلفیت های سلوکی مقامات دولتی، سلوک مقام های مربوط به قوه اجرائیه با سایر مقام های دولتی، سلوک مقام های مربوط به قوه مقننه با سایر مقام ها و همچنان سلوک مربوط به مقام های قوه قضائیه با سایر مقام ها، رسیده گی به تخلفات سلوکی و یک سلسله احکام متفرقه، بحث می کند.

این قانون در واقع چارچوب و اساس روابط و مناسبات مقام های سه گانه را معین کرده است. اما چنان که درباره بیشتر قوانین نافذه مشاهده شده است، در هیچ یک از عملکرد های مقام های سه گانه به شمول رابطه های درست و نادرست آنان، به این قانون استناد نمی شود.

هرچند این قانون به گونه مشخص موارد کاری هر سه قوه دولت را برجسته نکرده، و شامل یک سلسله عمومیات می شود، اما هرگاه در عمل اجرا شود، راه پیشرفت و تکامل اداری افغانستان را باز می کند. در بخش های این قانون از انتقاد پذیری و اصلاح، وظیفه شناسی، حسابدگی، تواضع و فروتنی، جلوگیری از تعارض منافع، حسن زعامت و رهبریت، قابل دسترسی بودن و غیره یاد آوری شده و مقام های دولت به بهبود روابط و تعهد به اجرای احکام این قانون مکلف شده اند. به گونه مثال مطابق فقره هفتم ماده سوم این قانون، مقامات و کارمندان دولت افغانستان به "پابند به حاضری و انجام امور وظیفوی در ساعات رسمی" مکلف ساخته شده اند^{۴۳}. در حالی که غیرحاضری دوامدار شماری از اعضا مجالس عمومی و کمیسیون های ولسی جرگه به یک مشکل کلان مبدل

قانون تنظیم روابط سلوکی مقامات قوای ثلاثه دولت جمهوری افغانستان، در هفت فصل و سی و یک ماده، مناسبات کاری و شیوه برخورد میان این مقام ها را معین کرده است.

۵- انتقاد پذیری: پذیرفتن خلاها و نواقص ذاتی و کاری و سعی جمهت رفع آن ها.

۶- بیطرف: احتراز از تمایلات سیاسی، حزبی و سازمانی حین اجرای وظایف.

۴۳ - فقره هفتم ماده سوم قانون تنظیم روابط سلوکی مقامات قوای ثلاثه دولت جمهوری اسلامی افغانستان.

مشاور انستیتوت زنان، صلح و امنیت
هنگام تشریح گزارش اول مشاهد
پارلمانی

«گزارش برای ما رسیده که
در اکثر کمیسیون ها حتی دو
نفر هم اشتراک نمی کنند.»
رئیس مجلس

شده و سبب پس مانی کارها نیز می شود، هیچ یک از مسوولان ولسی جرگه و یا نماینده، بر این ماده قانون استناد نکرده و غیر حاضر را متهم به نقض این ماده قانون نکرده است. اما چنان که در رسانه ها نیز مشاهده می شود، بعضی ها مسئله را اخلاقی، برخی دیگر پابندی به تعهد و برخی ها هم یک مشکل علاج ناپذیر می دانند. در چند موردی نام های غیرحاضران را در رسانه ها اعلام کرده اند که بازهم مژمژ نموده است.

باری مجلس عمومی نهم عقرب ۱۳۹۲ لست نام های غیر حاضران از سوی رئیس مجلس اعلام شد؛ در مدت ۴۵ روز کاری ۲۳۰ عضو مجلس نماینده گان به طور متوسط ۸ روز غیر حاضر بوده اند.

یک مامور عادی دولت در صورتی که یک روز بدون اطلاع غیر حاضر شود، معاش همان روز وی داده نمی شود. هرگاه بیشتر از سه روز غیر حاضر بدون اطلاع باشد، باید تصدیق مریضی حاضر کند. و در صورتی که بیست روز غیر حاضر شود، از وظیفه منکف می شود. در میان غیرحاضران اعلام شده کسانی هستند که حتی بیشتر از ۲۰ روز غیابت داشته اند؛ اما هیئت اداری به گرفتن نام آنان اکتفا کرده است. این نکته می رساند که هم غیر حاضری کننده و هم هیئت اداری مجلس از فقره هفتم ماده سوم قانون تنظیم روابط سلوکی مقامات قوای ثلاثه حکومت آگاهی ندارند و آن را رعایت نمی کنند.

در نتیجه این ماده قانون به وسیله کسانی نقض می شود که از نظر وظیفوی در نهاد قانون ساز دولت کار می کنند و دیگران را به رعایت و تطبیق قانون فرا می خوانند. در این صورت، مردم بر نهاد های دولتی به اعتبار می شود.

روابط و هم آهنگی ولسی جرگه با دو رکن دیگر دولت

در باره هم آهنگی و روابط قوای سه گانه و بخصوص قوه اجراییه و مقننه حرف و سخن های زیادی در رسانه های دیداری و شنیداری، آمده است. هریک دیگری را به مداخله در امور خویش و به نقض قانون متهم کرده اند. اعضای مجلس نماینده گان نیز به دسته های مختلف تقسیم شده و در مواردی بر یک دیگر حتی حمله های شخصی صورت می دهند.

انستیتوت زنان، صلح و امنیت با توجه به اهمیت همکاری و هم آهنگی بین قوای سه گانه دولت و شناسایی نقاطی که باید در این راستا انکشاف داده شود، به اظهارهای رسانه بی اکتفا نکرد. انستیتوت خواست به وسیله مشاهد خوش و به طور رسمی به معلومات از منابع اصلی دسترسی حاصل کند. بنابر این، نامه هایی را به مقام های سه گانه دولت فرستاد و در آن طالب معلومات شد تا از این طریق به اصل مطلب و معلومات جامع و مسوولانه دست یابد و آن را تحلیل نماید.

نامه انستیتوت به وزارت امور پارلمانی

انستیتوت زنان صلح و امنیت با ارسال نامه از وزارت دولت در امور پارلمانی دو تقاضای مشخص نمود. نخست، همکاری، هم‌آهنگی و رابطه کاری قوای قضائیه و مقننه با قوه مجریه در کدام سطح و چگونه می‌باشد. دوم، دشواری‌ها و راه‌حل‌های که از نظر این قوه مناسب پنداشته می‌شود که مناسبات را بهتر کند، کدام‌هاست.^{۴۴}

پاسخ وزارت امور پارلمانی

با وجود همکاری‌های منظم وزارت دولت در امور پارلمانی به انستیتوت تحقیقاتی زنان، صلح و امنیت، معلومات ارسالی از سوی آن وزارت که در واقع لایحه وظایف آن است، حاوی معلومات مطالبه شده در باره میزان هم‌آهنگی کاری و روابط قوای مقننه و قضائیه با قوه اجراییه نمی‌باشد. همچنان نکات نظر آن وزارت را در باره بهبود و انکشاف همکاری‌ها منعکس نمی‌کند. متأسفانه تحلیل‌گران انستیتوت، سطح کیفی این روابط، هم‌آهنگی‌ها و سفارش‌ها برای بهبود مناسبات را با توجه به لایحه وظایف فرستاده شده، تحلیل و ارزیابی کرده نتوانست. بنا بر این، انستیتوت نتوانست سطح واقعی همکاری، هم‌آهنگی و شیوه‌های بهتر سازی مناسبات سه ارکان عمده دولت را به آگاهی عامه برساند.^{۴۵}

نامه به هیئت اداری ولسی جرگه

انستیتوت زنان، صلح و امنیت، با نایب اول مجلس ملاقات نمود. ایشان ضمن استقبال از گزارش اول و ابراز وعده همکاری از انستیتوت سپاسگزاری کرد. انستیتوت ضمن تقدیم نامه طالب معلومات آن مقام در باره همکاری قوه اجراییه و قضائیه با ولسی جرگه شد. به دارالانشای مجلس ولسی جرگه هدایت داده اشد تا اجراء لازم را انجام دهند. اما ریاست دارالانشای مجلس علی‌الرغم مراجعه‌های مکرر نه تنها به نامه ارسالی انستیتوت پاسخ نداد، بلکه تقاضای مکرر نماینده‌گان انستیتوت برای ملاقات را بی‌پاسخ گذاشت. در نتیجه تحلیل سطح هم‌آهنگی کاری دو رکن دولت با قوه مقننه اجرا نشده باقی ماند. این در حالی است که شماری زیادی از نماینده‌گان در رسانه‌ها حکومت را به مداخله غیر قانونی در امور کاری ولسی جرگه متهم می‌کنند. اما اداره مسوول، در این زمینه نه تنها ابراز نظر نمی‌کند، بلکه در ارایه معلومات درست و حقیقی به منظور دسترسی عامه به اطلاعات، همکاری نمی‌کند. بنا بر این انستیتوت زنان صلح و امنیت، متأسفانه از روشنگری این عرصه، آسیب‌شناسی روابط و دادن مشوره‌ها برای بهبود مناسبات که می‌توانست ممد ارتقای همکاری و هم‌آهنگی عملی باشد، بی‌معلومات گذاشته شد.

۴۴ - به ضمیمه شماره (۱) مراجعه شود.

۴۵ - به ضمیمه شماره (۲) مراجعه شود.

نامه به ستره محکمه

انستیتوت، نامه سومی را با عین محتوا به مقام ستره محکمه فرستاد. در نامه به طور واضح معلومات در باره سطح همکاری و هم آهنگی قوای مقننه و اجراییه با قوه قضائیه تقاضا شده است. در ضمن نماینده گان انستیتوت ملاقات های را در سطوح مختلف انجام داد تا معلومات مذکور را به دست آورد. بعد از سپری شدن روز ها و پیگیری نامه در ریاست های مختلف سر انجام، نظر به اصطلاح تدقیقی! آن مقام به طور رسمی به انستیتوت فرستاده شد^{۴۶}.

این نظر تدقیقی ضمن ردیف کردن یک سلسله بدیهیات مسلم و نقل ماده ای از قانون اساسی در باره مسوولیت های قوه قضائیه، از دادن معلومات مطالبه شده خودداری کرده است. همچنان در نظر تدقیقی مزین به چهار امضای مسوولان و دو مهر آمده است که: "... ستره محکمه بحيث عالیترین مرجع قضایی در راس قوه قضائیه قرار داشته و از امور محاکم نظارت و رهبری می نماید.

لهدا به نظارت نهاد دیگر نیازمند نیست لهدا تحقیق روی مسایل علمی و تحقیق که جز وظایف انستیتوت محترم زنان صلح و امنیت دانسته شده باید از طریق خود شان بدون مداخله در امور قوه قضائیه که رکن مستقل دولت می باشد انجام پذیرد".

منظور انستیتوت زنان، صلح و امنیت به عنوان یک نهاد جامعه مدنی و پل ارتباط بین دولت و مردم، با پیروی از ماده پنجاهم قانون اساسی افغانستان، کسب آگاهی واقعی هم آهنگی میان ارکان دولت و رساندن آن به مردم می باشد. این انستیتوت با جمع آوری نظریه های مستند و مستدل، بهبودی این هم آهنگی را تسهیل می کند ارتقا می دهد. بدون شک بر خلاف آنچه در نظر تدقیقی عنوان شده است، تقاضای معلومات از مقام های دولتی به معنای مداخله در امور هیچ یکی از آن ها شمرده نمی شود. برعکس، انتشار معلومات موثق جای تبلیغات رسانه ای جانبدار را پر می کند و از این طریق مردم در جریان وقعی رویداد ها و انکشافات قرار می گیرند. این خود یکی از مولفه های نظام مردم سالار می باشد. انستیتوت با باور به این که کتمان حقیقت بر نبود آن دلالت نمی کند، در رساندن معلومات و تسهیل تامین ارتباط مردم با دولت نقش مسوولانه و قانونمند خود را ادامه می دهد. انستیتوت زنان صلح و امنیت امیدوار است مقام های دولت افغانستان، با نگرش جدید مردم سالارانه گام های موثری را در راستای شفافیت، حسابدهی و مسوولیت پذیری که ماموریت نظام جدید می باشد، بردارند و در رساندن معلومات به مردم نهاد های مسوول را یاری رسانند.

---

۴۶ - به ضمیمه های شماره (۳) مراجعه شود.

نامه انستیتوت زنان، صلح و امنیت به وزارت دولت در امور پارلمانی

92/7/14

RIWPS / KBL / 0030
04 / 09 / 2013

WOMEN
PEACE & SECURITY
RESEARCH INSTITUTE

to advance a new paradigm for peace and security in Afghanistan that is inclusive of women's perspectives.

به مقام محترم وزارت دولت در امور پارلمانی افغانستان؛

با تقدیم احترام به اطلاع رسانیده می شود که انستیتوت تحقیقاتی زنان، صلح و امنیت (RIWPS)، ابتکاری به رهبری زنان افغان می باشد که به منظور تمرکز بر افزایش شمولیت و رهبری زنان درکوشش های تامین صلح و امنیت درکشور، تاسیس شده است. انجام تحقیقات، دریافت مدارک و شواهد، حمایت و دادخواهی با تبادل آگاهی ها، آموزش، توانمند کردن زنان و هماهنگی با دیگر سهم گیرنده گان روند صلح و امنیت از وظایف و ماموریت های مهم این انستیتوت می باشد.

روح فعالیت های انستیتوت را دخیل ساختن زنان و تقویت مشارکت ستراتیژیک آنان در بهبود همزیستی مسالمت آمیز، احیای جمعیت های جنگ زده و بازسازی رابطه ها در سطوح مردمی و ملی تشکیل می دهد. انستیتوت، مشارکت زنان رهبر در محل ها را مستند سازی نموده و با بسیج جمعیت ها، دادخواهی و توانمند کردن، آنان را باهم وصل می کند تا در باره جایگاه خود در ساختار های محلی و ملی دولتی مذاکره کنند.

انستیتوت زنان، صلح و امنیت، دو طرح برنامه ای دارد:

- 1- شمولیت زنان در روند صلح از جمعیت های ولایتی تا سطوح محلی و ملی؛
- 2- محافظت زنان از خشونت های مبتنی بر جنسیت، به مثابه پیش شرط لازم برای مشارکت آنان در صلح و ثبات افغانستان.

مشاهده پارلمانی، ابتکار آزمایشی انستیتوت تحقیقاتی زنان، صلح و امنیت می باشد که به هدف ارزیابی مقدماتی کار ولسی جرگه، شامل مشاهده مستقیم جریان مجالس به منظور ارزیابی شفافیت، مطابقت با قوانین و بی طرفی در اجرای تصمیم داخلی و بیرونی آن، پیش برده می شود.

انستیتوت، مطالعه پارلمانی را در دو مرحله انجام می دهد که شامل ارزیابی 4 ماهه و سپس مشاهده مستقیم و غیر مستقیم کارها، تصمیم و دسترسی مردم به اعضای ولسی جرگه می باشد.

یکی از کارهای دور دوم مطالعه انستیتوت، کسب معلومات مستند و واقع بینانه در باره هماهنگی و رابطه کاری بین سه قوه مهم دولت می باشد. بنابر این خواهشمندیم نکات نظر و معلومات خویش در باره همکاری، هم آهنگی و رابطه کاری، قوه مقننه و قضاییه با قوه اجراییه افغانستان و همچنان دشواری ها و احتمالاً راه حل هایی که از نظر شما مناسب پنداشته می شود را بنگارید تا گزارش هایی که بر مبنای آن آماده و نشر خواهد شد، مستند و مستدل باشد. انستیتوت به این باور است که مطالعه مردمی و نشر گزارش های واقعی از روابط و هماهنگی به وسیله نهاد های جامعه مدنی، شفافیت و محبوبیت قوای سه گانه دولت را در میان مردم ارتقا می بخشد و پل مستحکم ارتباط بین این قوا و افکار عامه داخلی و بین المللی ایجاد می کند.

انستیتوت زنان، صلح و امنیت، با ابراز امتنان همکاری جناب شما را در این زمینه خواهان است. لطفاً آرزوهای نیک ما را برای صحت مندی و موفقیت های بیشترتان بپذیرید:

با سپاس فراوان
وژمه فروغ
رئیس اجرایی انستیتوت زنان، صلح و امنیت

WOMEN
PEACE & SECURITY
RESEARCH INSTITUTE

معلومات در مورد دفتر وزیر دولت در امور پارلمانی

دفتر وزیر دولت در امور پارلمانی در اخیر سال 1384، درست بعد از تأسیس شورای ملی افغانستان بمثابه نهاد رابطه و مجرای واحد روابط میان ارکان ثلاثه دولت در امور پارلمانی آغاز به کار نمود. درین مدت کار این دفتر، با موقعیت های چشمگیر و در برخی موارد با چالش ها و کاستی های توأم بوده است، با گذشت زمان و با توجه به اندوخته های این دفتر از طریق تجربه و کار مستمر با شورای ملی و سایر ارگانهای دولتی، رهبری این دفتر، ضرورت تقویة ظرفیت دفتر را به مثابه نهاد کلیدی روابط، بالاخص میان حکومت و شورای ملی، در رأس اولویت های خود قرار داده است.

میرام:

تأمین و تنظیم روابط موثر از طریق ایجاد روابط کاری، مبتنی بر اصل قانونمندی، تفاهم، همکاری، احترام متقابل و درک مسئولیت ها، محدودیت ها و صلاحیت ها میان ارکان ثلاثه دولت جمهوری اسلامی افغانستان.

اهداف عمده:

- ایجاد هماهنگی میان حکومت، شورای ملی، قوه قضائیه بمنظور تحکیم نظام تحقق اهداف والای دولت.
- ایجاد هماهنگی میان شورا های ولایتی، شورا های ولسوالی و ادارات محلی در اجراءات رسمی و دولتی شان.
- پیگیری از ارسال بموقع مسوده های قوانین، فرامین تقنینی، معاهدات و میثاق بین المللی به مجالس شورای ملی.
- همکاری میان قوای ثلاثه دولت در جهت طی مراحل و تصویب قوانین، لوایح، معاهدات و میثاق های بین المللی.
- تأمین هماهنگی در برگزاری جلسات استماعیه، استجوابیه و استیضاحیه مطابق قانون اساسی.
- اطمینان از تحقق وظایف سپرده شده به وزارت ها و ادارات جمهوری اسلامی افغانستان.
- تأمین هماهنگی با مجالس محترم ولسی جرگه در زمینه معرفی اشخاص شامل فقره های (11 - 12) ماده (46) قانون اساسی جهت اخذ رأی اعتماد.
- همکاری در تأمین هماهنگی در زمینه ارائه بودجه دولتی و پروگرامهای انکشافی حکومت به شورای ملی.
- همکاری در زمینه، آماده ساختن مصوبات شورای ملی جهت توشیح رئیس جمهور.
- ایفای نقش فعال در زمینه رفع مشکلات و سوء تفاهمات کاری میان حکومت، شورای ملی و ستره محکمه جمهوری اسلامی افغانستان.
- تهیه یادداشت های تحلیلی از نحوه کار و فعالیت شورای ملی بمقام ریاست جمهوری اسلامی افغانستان و ارائه پیشنهادات در زمینه بهبود هرچه بیشتر آن.
- همکاری و ایجاد تسهیلات لازم در قسمت تأمین روابط موثر کاری میان حکومت، شورای ملی و قوه قضائیه.

- کار موثر در جهت اجراآت بموقع عرایض و شکایات هموطنان و مکاتیب رسمی که از طریق شورای ملی به این وزارت مواصلت میوزد .
- کار در زمینه ارتقای سطح دانش کارمندان وزارت و تدارک زمینه های آموزش مسلکی در پارلمان های کشور های دوست .
- تنظیم تشکیلات دفتر وزیر، متناسب به وظایف محوله و جلوگیری از تورم تشکیلاتی و بیکاری مخفی .
- ارزیابی کار و فعالیت دفتر وزیر و اتخاذ تدابیر بخاطر بلند بردن کیفیت و مفدیت در اجرای وظایف .
- آماده گی بخاطر اجرای وظایف احتمالی که قانون اساسی و قوانین دیگر کشور آنرا پیش بینی می کند .
- اجرای وظایف فوق العاده که از طرف مقام ریاست جمهوری برای این اداره محول میگردد .

ضمیمه شماره (۳)

نامه ستره محکمه به پاسخ نامه انستیتوت

جمهوری اسلامی افغانستان
ستره محکمه
امریت عمومی اداری قوه قضائیه
ریاست (دارالانشاء شورای عالی)
امریت (تحریرات)
مدیریت (بخش استهدهاء)

جمهوری اسلامی افغانستان
ستره محکمه
د قضائی جواک لوی اداری امریت
د (عالی شورا دارالانشاء) ریاست
د (تحریرات) امریت
د (بخش استهدهاء) مدیریت

Islamic Republic of Afghanistan
Supreme Court
GENERAL ADMINISTRATION DIRECTORATE OF THE JUDICIARY
SECRETARIAT OF HIGH COUNCIL

ساره: ۴۹۳-۴۹۳
تاریخ: ۱۳۹۲/۸/۵

بریاست محترم انستیتوت زنان صلح و امنیت!
بجواب مکتوب نمبر (۰۰۲۹) / ۹/۸ / (۲۰۱۳) آنریاست محترم نگاشته میشود:
ریاست محترم تدقیق و مطالعات ضم مکتوب (۱۱۴۷) ۱۳۹۲/۷/۲۸ خویش در رابطه
به معلومات همکاری وهم آهنگی کاری بین قوه، قضائیه و قوه مقننه نظرتدقیقی را
ارسال داشته است.
چینیکه سوابق بانظرتدقیقی بحضورجلالتماب محترم قاضی القضاات گزارش کردید
بحکم تاریخی ۱۳۹۲/۷/۳۰ چنین هدایت ارشادفرمودند:
(ملاحظه شد: ۱۳۹۲/۷/۳۰)
دارالانشاء!
نظرتدقیقی بهرجع استهدهاء کننده اخبارگردد. ((
مراتب حکم فوق نقلاً اخبار کردید ونیزکاپی نظرتدقیقی بعدازمهر ونشانی شد در
ظرف ( ) ورق درضمیمه فرستاده شد، البته مطابق به آن درمورد اجراءات قانونی
بعمل میاورند.
با احترام،
قضاوتپوه عتیق الله (بوق)
رئیس دارالانشاء شورای عالی

کاپی: بریاست محترم تدقیق و مطالعات.

ادامه

تکره دقیق ریاست عمومی تدقیق و مطالعات ستره محکم ج.ا.ا!

نامه شماره (۰۰۲۹) مورخ ۲۰۱۳/۹/۸ استیتوت زنان صلح و امنیت ذریعه نامه شماره (۱۵۱۶/۲۶۴۹) مورخ ۱۳۹۲/۶/۲۶ ریاست دفتر مقام ستره محکمہ غرض لبراز نظر تدقیق مواصلت ورزیده که حاوی شرح ذیل میباشد:

با تقدیم احترام به اطلاع رسانیده میشود که استیتوت تحقیقات زنان، صلح و امنیت (RIWPS) ابتکاری به رهبری زنان افغان می باشد که به منظور تمرکز بر افزایش شمولیت و رهبری زنان در کوشش های تامین صلح و امنیت در کشور، تاسیس شده است. انجام تحقیقات، دریافت مدارک و شواهد، حمایت و داد خواهی با تبادل آگاهی ها، آموزش، توانمند کردن زنان و هماهنگی با دیگر سهم گیرنده گان روند صلح و امنیت از وظایف و ماموریت های مهم این استیتوت می باشد.

روح فعالیت های استیتوت را دخیل ساختن زنان و تقویت مشارکت استرئیژیک آنان در بهبود همزیستی مسالمت آمیز، احیای جمعیت های جنگ زده و بازسازی رابطه ها در سطوح مردمی و ملی تشکیل می دهد. استیتوت، مشارکت زنان رهبر در محل ها را مستند سازی نموده و با بسیج جمعیت ها، داد خواهی و توانمند کردن، آنان را باهم وصل می کند تا در باره جایگاه خود در ساختار های محلی و ملی دولتی مذاکره کنند.

استیتوت زنان، صلح و امنیت، دو طرح برنامه ای دارد:

- ۱- شمولیت زنان در روند صلح از جمعیت های ولایتی تا سطوح محلی و ملی:
- ۲- محافظت زنان از خشونت های مبتنی بر جنسیت، به مثابه پیش شرط لازم برای مشارکت آنان در صلح و ثبات افغانستان.

مشاهده پالماتی، ابتکار آزمایشی استیتوت تحقیقاتی زنان، صلح و امنیت می باشد که هدف ارزیابی مقدماتی کار ولسی جرگه، شامل مشاهده مستقیم جریان مجالس به منظور ارزیابی شفافیت، مطابقت با قوانین وین طرفی در اجرای تصامیم داخلی و بیرونی آن، پیش برده می شود.

استیتوت مطالعه پارلمانی را در دو مرحله انجام می دهد که شامل ارزیابی ۴ ماهه و سپس مشاهده مستقیم و غیر مستقیم کار ها، تصامیم و دسترسی مردم به اعضای ولسی جرگه می باشد.

یکی از کار های دور دوم مطالعه استیتوت، کسب معلومات مستند و واقع بینانه در باره هماهنگی و رابطه کاری بین سه قوه مهم دولت می باشد. بنابر این خواهشمندیم نکات نظر و معلومات خویش در باره همکاری، هم آهنگی و رابطه کاری قوه مقننه با قوه قضائیه افغانستان و همچنان دشواری ها و احتمالاً راه حل هایی که از نظر شما مناسب پنداشته می شود را بنگارید تا گزارش هایی که بر مبنای آن آماده و نشر خواهد شد مستند و مستدل باشد. استیتوت به این باور است که مطالعه مردمی و نشر گزارش های واقعی

ادامه

مردم ارتقا می بخشد و بهل مستحکم ارتباط بین این قوا و افکار عامه داخلی و بین العللی ایجاد می کند. استیتوت زنان صلح و امنیت با ابراز امتنان همکاری جناب شما را در این زمینه خواهان است. لطفاً آرزو های نیک ما را برای صحت مندی و موفقیت های بیشتر تان بپذیرید.

استهدایه فوق الذکر قید وارده (۱۰۳۹) ۱۳۹۲/۶/۳۱ کمیسیون حل استهداآت این ریاست میباشد که در رابطه به آن مدققین قضائی چنین ابراز نظر می نمایند:

نظر تدقیقی:

به موجب حکم ماده (۱۲۰) قانون اساسی جمهوری اسلامی افغانستان وظیفه قوه قضائیه رسیده گئی به دعاوی می باشد که از جانب اشخاص حقیقی و حکمی بشمول دولت به پیشگاه آن اقامه می گردد. وظیفه فوق را مطابق قانون اساسی و در روشی قانون تشکیل و صلاحیت قوه قضائیه و سایر قوانین انجام می دهند.

ستره محکمه بحیث عالیترین مرجع قضائی در رأس قوه قضائیه قرار داشته از امور محاکم نظارت و رهبری می نماید.

لهذا به نظارت نهاد دیگر نیاز مند نیست لهذا تحقیق روی مسایل علمی و تحقیق که جز وظایف استیتوت محترم زنان صلح و امنیت دانسته شده باید از طریق خودشان ~~بجای~~ ^{بدون} مداخله در امور قوه قضائیه که رکن مستقل دولت می باشد انجام پذیرد.

زیرا موارد که در متن نامه فوق تذکار یافته به وظایف قوه قضائیه ارتباط نمی گیرد و اشارات ستره محکمه به انجام آن خود را ملزم نمی داند.

این بود نظر تدقیقی که فوقاً ابراز گردد.

مدقق قضائی
مدقق قضائی

بلا احترام
ملاحظه شد
موضوع به مقام عالی ستره محکمه پیشنهادتقدیم است.
محمد عثمان زویل
رئیس عمومی تدقیق و مطالعات

2

بررسی برنامه های اختصاصی رسانه ها در باره پارلمان

یکی از کار های که انستیتوت زنان، صلح و امنیت در برنامه مشاهده پارلمانی انجام می دهد، مشاهده مصاحبه های اختصاصی شماری از تلویزیون ها با اعضای ولسی جرگه، ویا ابراز نظر متخصصان و کارشناسان بخش های مختلف در باره پارلمان را مشاهده کرده است. در لست و آدرسی که مشاهده انستیتوت آماده کرده، شماری زیادی از نماینده گان مردم، نظریه ها و برداشت های شان را از کار ولسی جرگه بیان کرده اند. انستیتوت زنان، صلح و امنیت، با نظر داشت اهمیت موضوع های مطرح شده در رسانه ها، در باره بحث ها اشاره ای مختصر نموده، آدرس های هر یک از مصاحبه ها را ذکر کرده تا خواننده گان در صورتی که علاقه داشته باشند، آن را به گونه زنده ببینند.

یکی از بررسی کننده گان انستیتوت زنان، صلح و امنیت، جریان گفت و گوهای اعضای مجلس نماینده گان در تلویزیون ها در باره کارکرد ها و مسایل عمومی را مشاهده می کند و نتیجه گیری هایی را در این مورد یادداشت می نماید.

همچنان تا جایی که مقدور است، انستیتوت، عرصه های این گفت ها را ردیف کرده تا جست و جوی موضوع مورد بحث به بیننده گان آسان تر شود.

در این جا، آدرس های شماری از گفت و گوی اعضای ولسی جرگه در باره قانونگذاری، نظارت از کارکرد های دولت و نماینده گی به ترتیب به طور نمونه ذکر می شود.

رسانه ها با نماینده گان
در بخش قانون گذاری

<http://www.youtube.com/watch?v=QIEM۲uDCEWQ>

۶ سنبله ۱۳۹۲

برنامه: فرا خبر

اشتراک کننده گان: شکریه بارکزی عضو مجلس نماینده گان و جاوید کوهستانی تحلیل گر مسایل سیاسی.
موضوع: طالبان آماده گی مذاکره با صلح در افغانستان را ندارند.

<https://www.youtube.com/watch?v=۴gcuQTDkXqE>

۱ جوزا - ۱۳۹۲

برنامه: فرا خبر

اشتراک کننده: زهیر سعادت عضو مجلس نماینده گان و نور محمد نور سخن گوی کمیسیون انتخابات
موضوع: بحث روی قانون انتخابات سال ۱۳۹۳

<https://www.youtube.com/watch?v=-cW۵qpLi۶kc>

۲۶ سرطان سال ۱۳۹۲

برنامه: فرا خبر

اشتراک کننده: هیلی ارشاد رییس کمیسیون فرهنگی، دینی، معارف و تحصیلات عالی و فرهاد عظیمی عضو مجلس نماینده گان.
موضوع: بحث روی قانون تحصیلات عالی.

<http://www.youtube.com/watch?v=Q-rOClgeygc>

۸ جوزا - ۱۳۹۲

برنامه: فراخبر

اشتراک کننده گان: محمد یونس فکور تحلیل مسایل سیاسی و نظری
پریانی روزنامه نگار.
موضوع: درج هویت قومی در تذکره الکترونیکی.

در بخش نظارت از کار کرد های دولت

<http://www.youtube.com/watch?v=QWfSCJzEt-I>

۲۰ میزان سال ۱۳۹۲

برنامه: به روایت دیگر

اشتراک کننده گان: خالق داد بلاغی عضو مجلس سنا و بصیر عزیزی سخن گوی داد ستانی کل.

موضوع: سکوت حکومت در برابر غاصبان زمین.

کمیسیون خاص بررسی بر اعمال حکومت ولسی جرگه چرا غاصبان رده اول زمین را فاش نکردند؟

BA REWAYATE DIGAR: IEC Looks to Register Refugee Vote

۲ عقرب سال ۱۳۹۲

برنامه: به روایت دیگر

اشتراک کننده گان: فرخنده زهرا نادری و احمد بهزاد عضو مجلس نماینده گان، امر خیل دبیر کمیسیون مستقل انتخابات و احمد ولی حکیمی معین وزارت مهاجرین.

موضوع: بحث در باره برگزار شدن و نشدن انتخابات ۱۳۹۳ در پاکستان و ایران.

نظر آقای بهزاد: در صورتی که شفافیت در انتخابات وجود داشته باشد من موافقم که انتخابات در خارج برگزار شود، زیرا میلیون ها افغان مهاجر اند. خانم نادری: موافق نیست، ما نتوانستیم جلو مداخله این دو کشور را در داخل افغانستان بگیریم پس چگونه در خارج گرفته خواهد شد.

<http://www.youtube.com/watch?v=dS۶mN۹rHq۶g>

۳۱ سنبله سال ۱۳۹۲

برنامه: به روایت دیگر

اشتراک کننده گان: فوزیه کوفی عضو مجلس نماینده گان، داوود مرادیان رییس انستیتوت مطالعات استراتیژیک افغانستان، مبارز راشدی معین وزارت اطلاعات و فرهنگ و فیصل نادری فعال جامعه مدنی.

موضوع: انتخابات یعنی چه؟

<http://www.youtube.com/watch?v=۷eJLfeiRrBE>

۶ میزان سال ۱۳۹۲

برنامه: فراهبر

اشتراک کننده گان: ناهید فریدعضو مجلس نماینده گان و عبدالصمد حامی
معین وزارت مهاجرین.

موضوع: فساد گسترده در وزارت مهاجرین و عودت کننده گان.

<http://www.youtube.com/watch?v=p۱-wDVOAIRs>

۲۱ میزان ۱۳۹۲

برنامه: جستار - تلویزیون یک

اشتراک کننده: اسدالله سعادتی عضو مجلس نماینده گان.

موضوع: بحث روی چگونگی توافق نامه امنیتی میان کابل و واشنگتن و
پیامدهای آن؛

<http://www.youtube.com/watch?v=r۱RIVWavLtA>

۱۶ میزان بال ۱۳۹۲

برنامه: فرا خبر

اشتراک کننده گان: داکتر عبدالقیوم سجادی عضو مجلس نماینده گان و
یونس فکور تحلیل گر مسایل سیاسی

موضوع: رییس جمهور کرزی گفته است که عمل کرد ناتو باعث درد و رنج
افغانستان گردیده است، بنا به زودی می خواهد لوی جرگه را دایر نماید.

<http://www.youtube.com/watch?v=iVTZyMXAUCw>

۴ سنبله سال ۱۳۹۲

برنامه: کنکاش

اشتراک کننده گان: داکتر جعفر مهدوی عضو مجلس نماینده گان و دوکتور
امین فرهنگ وزیر پیشین تجارت.

موضوع: آخرین سفر کرزی به عنوان رییس جمهور افغانستان به پاکستان.

---

http://www.youtube.com/watch?v=LV_MLqdLKZo

۱ عقرب سال ۱۳۹۲

برنامه: کنکاش

اشتراک کننده گان: منور شاه بهادری عضو مجلس نماینده گان، حمیدالله
فاروقی عضو حزب و عدالت و واقف حکیمی سخنگوی جمعیت اسلامی.

موضوع: توافق حامد کرزی با نخست وزیر پاکستان در باره ملاقات هیئت
شورای عالی صلح با ملا برادر فرد شماره دوم طالبان.

<http://www.tolonews.com/en/farakhabar/۱۲۷>

۲۸-farakhabar-۱۳-november-۲۰۱۳

۲۲ عقرب سال ۱۳۹۲

برنامه: فرا خبر

اشتراک کننده گان: نعیم لالی حمیدزی عضو مجلس نماینده گان و ابراهیم اظہر معاون مبارزه با مواد مخدر. موضوع: افزایش مواد مخدر در کشور، وزارت مبارزه با مواد مخدر عقب گرد جدی را به ثبت رساند.

[http://tolonews.com/en/farakhabar/۱۲۵۷۴-](http://tolonews.com/en/farakhabar/۱۲۵۷۴-farakhabar-۱۲-november-۲۰۱۳)

farakhabar-۱۲-november-۲۰۱۳

۳۰ عقرب سال ۱۳۹۲

برنامه: فراخبر

اشتراک کننده گان: فرهاد عظیمی عضو مجلس نماینده گان موضوع: اشتراک حزب اسلامی (گروه گلبدین حکمتیار در لوی جرگه)؛

در بخش نماینده گی

<http://www.youtube.com/watch?v=W۶-UzARqS۵E>

۸ میزان سال ۱۳۹۲

برنامه: فرا خبر

اشتراک کننده گان: داکتر نیلوفر ابراهیمی عضو مجلس نماینده گان و صدیق صدیقی سخن گوی وزارت داخله. موضوع: ناامنی های کشور به ویژه نا امنی ولایت بدخشان.

<http://www.youtube.com/watch?v=A۹CuqdBypjk>

۱۰ میزان سال ۱۳۹۲

برنامه: جستار - تلویزیون یک

اشتراک کننده: شکرپه بارکزی عضو مجلس نماینده گان.

موضوع: استعفای شماری از نماینده گان مجلس به سبب اشتراک در انتخابات ۲۰۱۳

<http://www.youtube.com/watch?v=xW۳JC۷QU۳-c>

۱۵ عقرب سال ۱۳۹۲

برنامه فراخبر

اشتراک کننده گان: سید علی کاظمی عضو مجلس نماینده گان و عارف سروری

رئیس پیشین امنیت ملی.
موضوع: یادبود مجلس نماینده گان از ششمین سالروز شهادت سید مصطفی کاظمی
و ۵ عضو دیگر ولسی جرگه در حادثه بغلان.

http://www.youtube.com/watch?v=g۶BUktZWH_I&feature=youtube_gdata

۱۸ عقرب سال ۱۳۹۲

بزمانه: فراخبر

اشتراک کننده گان: بشیر احمد ته ینج و غلام حسین ناصری اعضای مجلس نماینده
گان.

موضوع: استیضاح وزیر مهاجرین و عودت کننده گان از سوی مجلس نماینده گان

سفارش‌ها و نتیجه‌گیری

سفارش‌های ساختاری

- ترکیب تخصصی و مسلکی کمیسیون‌ها، پاسخگوی انجام کارهای مسلکی و تخصصی مربوط به وزارت‌ها و اداره‌های تحت کار و صلاحیت آنها نمی‌باشد. بخصوص، کمیسیون‌هایی که کارشان از نظر مسلکی آموزش عالی و تجربه را ایجاب می‌کند، باید با گماشتن اشخاص مسلکی بیرون از مجلس اکمال شوند.
- باید به اعضای کمیسیون‌های مهم مانند کمیسیون‌های مالی، بودیجه، محاسبات عمومی و امور بانک‌ها، امور دفاعی و تمامیت ارضی، عدلی و قضایی، مواصلات و مخابرات، معارف و تحصیلات عالی، منابع طبیعی و محیط زیست و غیره، کورس‌های آموزش مسلکی داخل خدمت دایر شود و از این طریق ظرفیت تحلیلی آنان افزایش داده شود.
- استخدام مشاوران برای اکثر کمیسیون‌ها که با وزارت‌ها و اداره‌های تخصصی سروکار دارند، لازمی پنداشته می‌شود.

سفارش‌های مربوط به عمل‌کردها

- اجندا‌های مجالس کمیسیون‌ها نقل و تکرار اجندا‌ی مجالس عمومی ولسی جرگه است. باید خود کمیسیون‌ها متناسب به خاصیت عملکرد عرصه‌های تحت کارشان، از برنامه‌معین و ابتکار لازم برخوردار شوند.
- هر کمیسیون باید متناسب به نام معین خویش در ضمیمه پیروی از اجندا‌ی عمومی، مسایل مربوط به عرصه‌های کاری مربوط را مطالعه، ارزیابی و سمت‌دهی نماید. به گونه‌مثال ضمن تقویت همه‌جانبه کمیسیون تقنین از نظر کمی و کیفی، بار ارزیابی طرح‌های قانون از دوش سایر کمیسیون‌ها برداشته شود یا فرصت یابند که به مسایل اختصاصی خویش رسیده کنند.
- کمیسیون‌ها در بررسی طرح قوانین خوب درخشیده‌اند. اما باید نظارت از کارکرد‌های حکومت و امور نماینده‌گی افزایش داده شود. دلیل کم بودن نظارت، عدم تخصص و آگاهی مسلکی می‌باشد. بررسی‌هایی که به ندرت انجام شده‌اند، از عمق و پنهان‌روشنی علمی و عملی بررسی برخوردار شوند. همچنان کمیسیون‌ها باید از خواسته‌ها و مطالبات وزارت‌ها و اداره‌های تحت کارشان، در مجلس نماینده‌گی کنند.
- باید بین نشست‌های عادی، استجوابیه و استماعیه توازن معین برقرار شود. در نشست‌های استجوابیه و استماعیه مسایل مورد نظر باید با عمق و گسترده‌گی بیشتر بررسی شود.
- هر کمیسیون تخصصی باید سطح نظارت از کارکرد‌ها و همچنان نماینده‌گی از وزارت‌ها و اداره‌های تحت کارشان را ارتقا دهند.
- باید شکایت‌ها و حتی اتهام‌های رسانه‌یی به روال قانونی و عملکردی منتقل شود. قانون تنظیم روابط سلوکی مقام‌های قوای سه‌گانه دولت، باید از سوی این مقام‌ها به نحو بهتر عملی شود.
- هیئت رهبری مجلس ولسی جرگه و کمیسیون‌ها، باید زمینه‌های بازدید و مشاهده جامع مدنی و نهاد‌های

تحقیقاتی را بیشتر از پیش مساعد کنند. شفافیت، حسابدگی و مسوولیت پذیری پارلمان و کمیسیون های با دقت بیشتر در رسانه ها و اذهان هامة انعكاس داده شود.

نتیجه گیری

قوة مقننه، یکی از ارکان مهم دولت و " مظهر ارادة مردم در امور قانون گذاری " می باشد. این نهاد، در عین حال یکی از نهاد های با سوبه است و مطابق قانون اساسی دارای مسوولیت های مهم می باشد.

بی نیاز از اثبات است که کمیسیون های دایمی شورای ملی، ستون های اساسی کار آن را تشکیل می دهند. شماری از کمیسیون های ولسی جرگه در هر سه عرصه کاری، یعنی قانون گذاری، نظارت از کارکرد های حکومت و نماینده گی، گام های ارزنده برداشته اند. البته، با توجه به نیاز های رو به رشد زمان و تقاضاهایی که از پارلمان کشور برده می شود، به کارگیری از همه ظرفیت های موجود و ارتقای آن در راستای وظایف آن از اهم مسایل می باشد.

امر مهم قانون گذاری تا حدی برآورده شده، اما هم نخبه گانی که در پارلمان حضور دارند، هم جامعه مدنی و در کل مردم افغانستان از عدم کاربست و اجرای قوانین شاکی اند. نمونه های عبور از خواسته های قانون، بخصوص غیرحاضری های مداوم در شماری از کمیسیون ها و نشست های عمومی مجلس نماینده گان و مصروفیت شماری از اعضا در اوقات رسمی به شکایت عمومی بدل شده است. اجندای واحد و وقت گیر به کمیسیون ها مجال نداده تا به امور اختصاصی بپردازند.

هم آهنگی و هم کاری دو رکن دیگر، بخصوص همکاری و هم آهنگی قوة مجریه با پارلمان می تواند سبب انکشاف بیشتر و رونق کاری پارلمان شود. قوة مجریه از فرصت های زیادی برخوردار است که کاربرد آن می تواند، توانایی های قوة مقننه را بلند ببرد. مطابق قانون اساسی، رییس جمهور در راس دولت افغانستان قرار دارد و صلاحیت های خود را مطابق آن در هر سه عرصه اعمال می کند، در ارتقای نقش و موثریت این نهاد، موثر واقع شده می تواند. همچنان تجربه پارلمان های دنیا و فرصت هایی که همکاری دوجانه و چندین جانبه فراهم آورده است، کمک کننده پارلمان کشور به شمار می آید.

انستیتوت زنان، صلح و امنیت افغانستان، با توجه به مشاهده های عینی و مطالعه هایی که در این زمینه انجام داده، شماری از سفارش هایی را در ختم هر گزارش ذکر کرده که امید است کاربرد آن در ارتقای نقش و موثریت کار پارلمان موثر تمام شود.

Copyright © 2013 Research Institute For Women Peace & Security—Afghanistan

Printed in Kabul – Afghanistan

RIWPS – Afghanistan is a local Non - Government, Non-Profit and Non-political Organization Registered with Ministry of Economy, Islamic Republic of Afghanistan in April 2011 under the license Number (2579).

RIWPS is Research & Advocacy Organization that strives the Meaningful Participation & Protection of Afghan Women in Peace & security agendas.

RIWPS Office in Kabul—Afghanistan.

For more information Please visit us at <http://www.riwps-Afghanistan.org>

To advance a new paradigm for peace and security in Afghanistan that is inclusive of women's perspectives.

انستیتوت تحقیقاتی زنان صلح و امنیت

گسترش یک نگرش جدید برای صلح و امنیت در افغانستان که شامل دیدگاه های زنان است.

د بنحو د سولې او امنیت خیرنیز انستیتیوت

په افغانستان کې د سولې او امنیت لپاره یوې داسې بیلګې ته پراختیا ورکړي چې د بنځینه ونډ او لید څرګندوی.

@ Copyright
(HAWCA)